

دبندیانو نه خلاصون به کابل ادارې ته څومره ساه ورکړي؟

تورگیل

څوارلسم کال، شپږمه، پرلپسې ۱۴۲۲مه کڼه،
ذی القعدة ۱۴۴۱هـ ق جون ۲۰۲۰م

- ❖ که نبیل د خلیلزاد امنیت! نېولی وای؟!
- ❖ دوستم باید مخکې لا مارشال شوی وای؟!
- ❖ طالب او عسکر

زموږ دروند جهاد
او د بگیل غلیم سپک تورونه

ورېشمین تال، د علم ځواک

علمي، سياسي او جهادي مياشتنۍ خپرونه

څوارلسم کال شپږمه، پرلپسې ۱۴۲مه کڼه،
ذی القعدة ۱۴۴۱هـ جون ۲۰۲۰م

لړلیک

مخ	مطلب	کڼه
۱	سرمقاله.....	۱
۲	زموږ دروند جهاد او د بگيل غليم سپک تورونه.....	۲
۴	که نبیل د خلیلزاد امنیت نیوالی وای	۳
۸	بازی نارندرا مودی با کشورهای همسایه	۴
۱۲	بنديان به ټول آزاد شي پلمې او بهانې د منلو نه دي!	۵
۱۴	دوستم بايد مخکې لا مارشال شوی وای!.....	۶
۱۵	کابل اداره له بين الافغاني مذاکراتو د تېښتې پلمې لټوي	۷
۱۷	ورېښمين ټال، د علم ځواک.....	۸
۱۸	طالب او عسکر	۹
۲۲	د سپېڅلي عشق په قلمز کې لاهو مجنون ځوانه!.....	۱۰
۲۳	عقل څومره ارزښتناک اثر لري؟	۱۱
۲۶	په جهاد کې زموږ اخلاق/له تېري کوونکي غچ اخيستل ..	۱۲
۳۰	شيخ سعدي څوک و؟	۱۳
۳۲	د اسلام غزوات او سرايا.....	۱۴
۳۵	په ژوند کې د خوښي ارزښت او د حصول اسباب يې ..	۱۵
۳۹	جنگي جنايتونه (جون).....	۱۶
۴۲	دمورجل وږمې	۱۷
۴۴	د ۲۰۲۰م کال د مۍ مياشتې جهادي خبرونه.....	۱۹

دامتياز خاوند

د افغانستان اسلامي امارت
د فرهنگي چارو کميسيون

مسؤل مدير

صلاح الدين "صارم"

کتنپلاوی

ايوب صافي | حکمت
معين احمد | حافظ سعيد
حسن زوی | موسی فرهاد

تخنیکي چارې

د فرهنگي کميسيون تخنیکي څانگه

مکاتباتي ادرس

پته: کابل ښار، پنځمه حوزه، دمجلې دفتر

E-mail: morchalmorchal@yahoo.com

د بنديانو نه خلاصون به کابل ادارې ته څومره ساه ورکړي؟

تمه خو داسې وه چې اوس بايد بين الافغاني مذاکرات پيل او ترډېره پرمخ تللي وای، خو داچې د دووچې تړون د غوښتنې خلاف بياهم دا پروسه ځنډېږي ښکاري چې دامريکايانو په اوږو کې هم شگه وي اولکه څنگه چې دوی دغه تړون ته له ښه زړه نه دي راغلي، بلکې ډېرو مجبوريتونو ورته اړکړي، دغه ډول يې په کابل کې يوه ماده په خپل وخت نه عملي کېدل هم د دوی له ناغېږي پرته نه شي کېدای، کنه نو څنگه کېدای شي چې د دوی په لاس رامنځته د دوی عميله اداره دې د دوی په وړاندې ودرېږي او د ورسپارل شوي کار په عملي کولو کې دې پلمې ولټوي !!؟

خو خبره داده چې دکابل ادارې ته به دغه ډول پلمې اود بنديانو نه خلاصون څومره ساه ورکړي، چې له کبله به يې په همدې ډول په قدرت کې پاته شي؟! په داسې حال کې چې په وړاندې يې ولسي-کرکه، انزجار او داسلامي امارت دنظامي قوت پراختيا پردوی ورځ تربلې حلقه راتنگوي او دوی اوس هيڅکله په هغو شرايطو او حالاتو کې نه دي چې د اشغالگرو په وجود اوداشغال په دوام کې وو، امريکا جمع ناټو چې په خپل ټول قوت ونه توانيدل پرافغان مسلمان ولس خپل استعماري اهداف ترسره کړي او ددوچې تړون لاسليک ته راضي کېږي؛ څرنگه کيدای شي چې له هغوی پرته يې دلته لاسپوڅې اداره توان پيدا کړي چې دولس له ارادې مخ واړوي !!؟

په هيواد کې سوله او امن راتلل حتمي دي، هيڅکله به يې يوڅو پردي پال دخپل قدرت د دوام لپاره مخ ونه نيولای شي، سوله ځنډېږي خو له منځه يې څوک نه شي وړلای، هغه څوک چې ملت ته په شلو کلونو کې د ملياردونو ډالرو له راتلو سره سره يوه اقتصادي زېربنا جوړه نه کړي، هيوادوال يې دنورو مجبوريتونو ترڅنگه يواځې دصحت په برخه کې هم دگاونډيو له مجبوريتنه راونه گرځوي، هيواد ته له پورونو، فساد، اخلاقي بې لارۍ، مرگونو او توپونو پرته بله لاسته راوړنه ونه لري؛ څه ډول کيدای شي چې په خپل نامشروع قدرت کې پاته شي اوپه هيواد کې دسولې اواسلامي نظام دراتلو په وړاندې دخنډونو ايجادول يې نتيجه ورکړي !!؟

زخمي افغان

زموږ دروند جهاد او د بځيل غليم سپک تورونه

ثبوت نه لري. يوازې دا ويل کيږي چې د کابل ادارې د ملي امنيت په شکنجه خانو کې د يو شمير بنديانو څخه دغه اقرارونه اخيستل شوي او وروسته ترې تبليغاتي سوژه جوړه شوې ده. معلومه خبره ده چې له مظلومو او زولانه بنديانو څخه امريکايان او د هغوی مزدوران د خپلو گټو لپاره هر وړ اقرارونه اخيستلای شي چې له بنديانو څخه دغسې ناوړه استفادې پخوا هم شوي دي.

اما واقعيت دا دی چې د امريکا او ناټو د يرغل په وړاندې زموږ د مؤمن ولس وياړمن جهاد د اسلام او افغانستان د تاريخ هغه بې مثله کارنامه ده چې پخوا يې موږ بيلگه نه لرو. پخوا کله هم نه دي ليدل شوي چې د نړيوالو کفارو دومره ستر ايتلاف او پوځي اشر دې زموږ په هيواد يرغل کړی وي او بيا دې زموږ هيواد په تش لاس او ډيرو

امريکايانو چې د ننگ او جنگ پر ډگر وبايلله او فرعوني غرور يې زموږ د خداپال ولس په تشو لاسونو د تکبر له اوج څخه د ذلت او پستۍ تل ته راوغورځېد اوس نو د خپلې عبرتناکې ماتې د توجيه لپاره هڅه کوي چې په تبليغاتي اتهاماتو او دروغو سره خپل شکست جبیره يا توجيه کړي.

دا څو ورځې په رسنيو کې دا خبره گرځي او غربي مطبوعات په ډير آب و تاب انعکاس ورکوي چې روسيې هيواد له اسلامي امارت سره د وسلو او جنگي امکاناتو په برخه کې مرستې کړي دي، حتی مجاهدينو ته يې د امريکايانو د وژلو په بدل کې نقدي جائزې تعين کړي دي.

غربي مطبوعات په داسې حال کې دغې افواه ته زور ورکوي چې د اثبات لپاره يې هيڅ سند او

ابتدائي وسائلو دهغوی د پرمختللي تخنیک په وړاندې داسې بريالی مبارزه کړې وي.

په افغانستان دیرغل لپاره چې امریکایانو کوم ایتلاف جوړ کړی و، هغه حتی د نړیوالو جنگونو د متحدینو له ایتلاف څخه هم ستر او د گډونوالو هیوادونو شمیر یې ډیر و. کله چې په افغانستان یرغل کېده د روسیې په شمول د امنیت شوری اکثر و غړو هیوادونو ورسره موافقه وکړه. د یرغل په وخت په ټوله نړۍ کې یوازې د عراق د مشر صدام حسین لخوا دغه یرغل وغندل شو، نور نو د امریکایي فرعونیت په وړاندې هیچا د سپن وهلو جرئت نه درلود.

اما دا زموږ مؤمن او مجاهد ملت و چې په لوی الله تعالی په توکل او راسخ عزم سره د کبرجنې نړۍ مقابله ته تک تنها خو د ایمان په وسله سمبال راووت. په څو کلونو کې یې یو ځل بیا نړۍ ته وښوده چې په قوي ایمان د مادي زبرځواک مقابله ممکنه ده. زموږ مجاهدینو په خپل لاس باورت جوړ کړل او د امریکایي تخنیک وروستي ماډل ټانگونه یې ورباندې ریز مریز کړل. په زړو ټوپکو، زنگ وهلیو مرمیو، بوشکه یي بمونو او خود ساخته میزایلو یې د عصر- استدراجي تخنیک چیلنج کړ او په پای کې یې ټولې نړۍ ته دا زړه ورکړ چې د امریکایي یکه تازی په وړاندې د څه ویلو جرئت وکړي.

کرار کرار د امریکا په وړاندې یو ځل بیا د مخالفت او مقاومت غبرونه پورته شول، یو قطبي شوي نړۍ یو ځل بیا د تغیر په حال کې شوه. د

سیمې او شرق هیوادونو د امریکا له شتون سره مخالفت اعلان کړ او ځینو خو یې د اسلامي امارت سیاسي استازو ته د سفرونو او دیپلوماتیکو روابطو د پیل زرغون څراغونه هم روښانه کړل.

نو بناء ویلس شو چې د امریکایي یکه تازی په وړاندې د سیمې د هیوادونو رابیداریدل زموږ د ویارمن جهاد پایله او ثمره ده چې یو ځل بیا یې د تاریخ مسیر ته تغیر ورکړ. داسې نه ده چې خدای مکړه د روسیې یا کوم بل هیواد په مرسته زموږ جهاد د بریا تر منزله رسیدلی دی.

امریکایي اشغالګرو او ټولو نړیوالو ته زموږ د پاک، مستقل او بې داغه جهاد عظمت او پرتم د لمر په شان واضح دی. دوی دا نه شي قبلولای چې زموږ دغه کارنامه په همداسې آب و تاب د تاریخ په پاڼو کې ثبت شي. نو ځکه یې د داغمن کولو لپاره مټې رانغښتي او بیلابیل اتهامات او تورونه ورپورې تړي.

خو زموږ هیوادوال او ټول اسلامي امت پوهیږي چې دا د بگیلو او په شکست محکومو غلیمانو وروستی هڅې او د پروتو لغتې دي. دوی غواړي په دې سره خپل داغمن زړونه ټکور او د عقدو ججوري تش کړي. نور نو زموږ د جهاد استقلال او عظمت د لمر په شان روښانه دی چې د خفاشانو انکار ورته هیش زیان نه شي رسولی.

که نبیل د خلیلزاد امنیت نیولای وای؟!

محسن پکتین

یې مات کړی او لامل یې همدا په افغانستان کې د دوی د جنایاتو نه خپرل دي. په دغو جنایاتو کې افغان دولتي لوړپوړي چارواکي هم تر پوزي ښکېل پاتې شوي چې د واشنگتن پوست په اسنادو کې یې د ډېرو ښکاره نومونه او ځیني یې پټ او ضمني هم یاد شوي دي، له دوی څخه یو هم رحمت الله نبیل دی، نوموړی د کرزي په اداره کې د ملي امنیت مشر و چې بیا د گډوله ادارې په رامنځته کېدو سره غني د گاونډیانو په اشاره له دندې لیرې کړ.

نبیل چې د پردیو د گوډاګیتوب او افغان وژني له برکته دغې چوکۍ ته رسېدلی وه په خپله دوره کې یې ډېري بوږنونکې کړنې لرلې او له امله یې په نړیواله محکمه کې د وسیه لري، د ده له گوښه کولو وروسته امریکایي استخباراتو او د حنیف اتمر په مشرۍ جاسوسي ادارې د داعش په نوم گډه پروژره را منځته کړه، په لومړیو کې د دې ډلې هویت هم تر ډېره همدوی پټ و ساته چې په دې موخه به یې ځیني وخت داعشیان تر بریدونو او بمباریو لاندې نیول او تبعی ورتنه مرگژوبله هم اوښته ترڅو په ښکاره د جاسوسي ادارې اوږې د

د جنایاتو د خپرې نړیوالې ادارې څو ځله هڅه وکړه په افغانستان کې د امریکایانو او نورو خارجي ځواکونو جنایات وڅېړي، خو امریکایي بیا مخه نیسي او لا په دې کار گواښونه هم ورته کوي، موده وړاندې یادي ادارې بیا هم هوډ ښکاره کړ چې دوی به له هر ډول فشارونو او ننګونو سر بېره هڅه وکړي دا کار ترسره کړي.

په دې کې څو شک نشته چې په افغانستان کې د بهرنیانو او په ځانګړې د امریکایي ځواکونو جنایات له خیاله لوړ دي، څو میاشتي وړاندې واشنگتن پوست هم د افغان جګړې په اړه اسناد خپرولو سره ډېر څه په ډاګه کړل چې په ضمن کې یې همدغه خپل او د کورنیو اجیرانو پر مټ ترسره کړیو جنایاتو څخه هم یو څه پرده پورته شوه او لا ډېر نور څه پټ پاتې دي.

خو دا چې امریکایي د خپرنې مخنېوی کوي زیان یې تر نورو خپله همدوی ته دی، بهرنیو هېوادو په ځانګړې امریکا ته له افغانستان وروستانه شویو سرتېرو د ځان وژني د پېښو شمېر څو بېخي لوړ دی، څو داسي پېښې هم ثبت شوي چې هملته پر خپلو ولسونو یې د توپک شپېلۍ وراړولې، پرې د جګړې خمار

وحشتونو له تور څخه پرې سپکي او د وحشت
توره څېره يې پرې يو څه سپينه وي.

آخوا بيا نبيل، جنرال رازق او نورو وحشي
صفته قوماندانو د گډو پټو هڅو له لاري
امريکايي بليکواټر کمپنۍ ته د ميليونونو
ډالرو پر لالچ د قرارداد او په افغانستان کې د
کرايي قاتلانو په توگه د فعاليت سينه وډوله،
خو هغه مهال چې رازق د طالبانو په يورسا برید
کې ووژل شو دغه خبره په بنسکاره تريو حده
ورسره غلې شوه، بيا هم د دولتي ځواکونو ۰۱-
۰۲-۱۰۳ او کمپاين عسکرو په نوم قطعوله
بودونکو کړنو جوته ده چې په پټه د بليکواټر
سره تړاو لرونکي کرايي قاتلان پکې شته او
دغه حقيقت هلته بڼه په ډاگه شو چې طالبانو د
يولي عملياتو پر مهال له دغو قطعو څخه د يادې
کمپنۍ نښان لرونکي پوځي مهمات ولجه کړل.

دا مهال چې د طالبانو پروړاندې د سې ای
اې او د هغو د کورنيو جاسوسانو گډې داعشي
پروژې د ناکامۍ پوره باور کېده او د هېواد په
بېلابېلو سيمو کې د طالبانو له زوروري جگړې
او کلابنديو څخه د دولتي چورلکو او نقلیه
وسائطو پر مټ کابل ته راټولېدل، يادو دولتي
قطعو هم پراخو وحشتونو ته لاس اچولی وه چې
زياتره يې په شپنيو چاپو او ورځنيو بريدونو
او بمباريو کې ولسي وگړي د همدې داعشيانو
پروړاندې عملياتو او ځيني نورو نومونو په
نښه کول چې خورا وحشي کړنې يې ترسره
کړې.

ورسره کابل ته را لېږدول شويو داعشيانو
له لوري همدلته هدفې وژنو او د ولسي گڼې

گونې پر ځايو بريدونو زور واخيست چې ځيني
يې زيات مرگوني او خونړي و، دا چې طالبان د
دولت په ليکو کې د خپل استخباراتي جال په
غوړولو سره توانېدلي د افغان چارواکيو پلان او
طرحو او د هغو گڼو اسنادو ته لاس رسې پيدا
کړي اوس يې په اړه ډېر څه په لاس کې لري چې
بيا په خپل وخت ترې استفاده کوي.

تراوسه يې په کراتو دا ثابته کړې چې
داعش ډله نه يواځې له پيله د سې ای اې او د
هغو د جاسوسانو گډه پروژې ده چې د طالبانو پر
لاس له وژل کېدو څخه همدوی خوندي کړې او
بيا کابل ته را رسولې، بلکه لا کابل ته له
لېږدولو وروسته دلته هم د پر اصطلاح ملي
امنيت اړوند يو گروپ په توگه امنيتي ادارو کې
ساتل شوي او د امنيت اوسنيو او پخوانيو
چارواکو په استخدام کې ده، په دې وروستيو
کې چې طالبانو دوه تنه د ملي امنيت او دوه نور
د داعش ډلي فعالان ونېول، د هغو له اعترافونو
او ترې ترلاسه شويو اسنادو يې د کابل رژيم
پخوانيو او اوسنيو چارواکو، د افغان جگړې او
سولي موقف يې، د دوی له لوري د امنيتي
ادارو په چوکاټ کې د داعش ډلي استخدام،
تمويل او سازمان دهې او د داعشيانو د کړنو
پلان گذاري او گڼو وحشتونو اړوند يې بلا
واقعيته را برسېره کړل.

دې اعترافونو او اسنادو وښوده چې په
بنسکاره يو څوک د کابل مزدور رژيم له چوکيو
ليري او يا هم وشل شي، همدغه د پرديو برنامو
د پلي کولو لپاره ترټولو وړ وي، په بنسکاره شپل
شوی خو په پټه هماغه وحشتونه تر پخوا

اغېزمن ترسره کوي، سنگين لگښتونه او لوړ امکانات په واک کې ورکول کېږي، که طالبان ورپسې نه وي د رژيم پر چوکيو ناست گواښيان به د ورځنيو گڼو لويو او وړو جنايتونو په ترسره کولو کې ښکېل نه وپېژندل شوي او په دې ډول به لکه چې دوی يې ناکامې هڅې کوي پر چوکيو ناست او له هغو څخه ليري شوې جنايتکاره توري څيري دواړه پر دوه مخۍ او دوه رنگه له يادو جناياتو سپين ښودل کېدل.

يو د پام وړ او جالب پکې د خليلزاد د وژلو پلان و چې له شنډېدو وروسته افشا هم شو او بيا له افشا کېدو وروسته د طراحانو له لوري و هم منل شو چې د انکار پر ځای يې په زغرده پر خليلزاد او د هغه د سولي پر هڅو ښو کي وکړي، نښل چې د اشغالگرو پوځ لاسپوڅی دی، لينگي يې ترې رېږدي، له تېرو دوو لسيزو راسي يې ورته هر ډول چوپړ ووايه، يو وخت خليلزاد ته هم د امريکا د سفير او افغان نژاد امريکايي په توگه غوټ مات و.

له بل لوري يې ځيني تېر ايستلي افغانان هم د واقعي هدف پر عين ضد ژمنو له ځان سره کړي دي، اوس په دې تور چې خليلزاد يې تر څنگ ولاړو غولېدلو افغانانو ته د سولي او امنيت په راوستلو (چې دی يې خپله پلويانو ته دروغي وعده ورکوي) کې کليدي شخص دی بايد د اشغالگرو د گټو لپاره د وژليو ولسي وگړو په څېر پر دوه مخه وحشت ووژل شي چې له هر څه سره منځه لاړ شي.

پر نوموړي د سولي راتلو دوه مېرمنه ورځ جوړه کړې چې دا دوه مېرمنه حرامي له خپل

هغه بادار سره کوي چې شل کاله راسي (العياذ بالله) د ځان په اړه د خدای په درجه ورته قائل او محتاج دی، د امريکا په کور دننه او پر نړيواله کچه د هغې په تاريخ کې تر ټولو مهمه او حساسه موضوع کې يې استازی په دوه مېرمنه پېچلي تکتیک وژني چې وسله، بريدگر او د هدف په اړه استخباراتي مالوماتو پوري ټول امکانات هم د همدې اشغالگر بادار پکې وکارول شي چې ده ته يې په واک کې ورکړي، له منځه وړي هدف يې هم د خليلزاد په څېر د اشغالگرو مهمه سټه، اشغالگر ساتونکي يې او د اشغالگرو ورکړي امکانات وي او د طالبانو پر غاړه يې يواځې پړه شي.

نو که نښل د خليلزاد امنیت!! نښل (هغه يې وژلی) وای دا به ډېره ښه په ډاگه شوې وه چې امريکايي چارواکي لومړی په کور دننه او بهر د داسي جنايتکارو په روزلو کې، ورپسې په نړيواله محکمه کې د دوسيې لرلو سربېره نه محاکمه کولو او بيا د جناياتو د څېړني مخنيوی کې په ټوله مانا تېروتنې دي، ښايي بيا يې په افغانستان کې د ترسره شويو جناياتو د څېړلو مخنيوی نه کولای او اصلاً دا د ټولو جناياتو او جنايتکارانو د ملاتړ پر مانا دی، امريکا د خپلو جنايتکارو عسکرو په ډله کې د نښل په څېر سلگونه گواښيانو د جناياتو څېړني مخنيوی هم کوي چې دا په کورنۍ او نړيواله کچه ورته سرخوږي جوړولی او د امريکايانو لپاره په هر ځای کې گواښ جوړېدلی شي.

که سبا دغه جنايتکاران په خپلو ترسره کړيو جناياتو پښېمان او له ځان سره په حساب

کې شي، نو بېرته پر جناياتو د ککړېدو پر لاملينو ورگرځي، يا د نييل په څېر جنايت کاران له سولي راتلو وروسته له هېواد څخه تېښتي او يا شپل کېدو ته اړ شي په بهر کې بهر هم دغو امريکايي چارواکو، استازو او ډپلوماټانو يې همدا سي چاري غواړي لکه پر خليلزاد، بيا خو يې طالبان نه ذمه واراو نه يې هم پرې پرې ور لوبېږي، په هر چا چې د خليلزاد لپاره پلان شوې چاره وشوه، ځواب به يې امريکايي چارواکي وايي او په ټوله کې په افغانستان کې د ترسره شويو جناياتو د څېړنې مخنيوی يا لږ تر لږه نه څېړل د راتلونکې امريکا لپاره يو بد زېږی دی.

د نيول شويو داعشي فعالانو اعترافونو او ورڅخه ترلاسه شويو اسنادو دا هم وښوده چې په جگړه او د جناياتو په ترسره کولو کې د رسنيو رول دومره زيات دی چې د وسلې او هيڅ ډول تکتیک رول ورسره نشي پرته کېدای، که پر خليلزاد پلان شوي بريد ترسره شوی هم وای پرې به يې همدې رسنيو له عدت سره سم پر طالبانو وراچوله، جنايتکارانو ته پر برأت ورکولو به يې هغوی نور هم ورته جناياتو ته هڅول او په همدې تحريف به هغه څه هم را منځته کېدل چې نييل او نورو سوله ضد کړيو غوښتل، له دې څخه هر څوک اندازه لگولای شي چې رسنۍ رښتوني حقيقتونه څومره تحريفوي او بيا پرې څومره لوی زيانونه مرتب کېږي، د رسنيو دغه جنايت په رښتيا هم چې تر هغو ډېر لوړ دی کوم چې دوی يې تحريفوي او ورته گمارل شوي.

په دې وروستيو کې د هلمند ۲۱۵ قوماندانۍ عسکرو په سنگين کې د ولسي وگړو پر مېله ځای/گنج د ډېسي توپ بريدونه

وکړل او درانه ځاني او مالي زيانونه يې ور واپړول، دا حقيقت له پيله لا تر لمر واضح و، خو په لږ وخت کې رسنيو د دغې پېښې خبر تحريف او د طالبانو د بريد نوم يې ورکړ چې بيا وروسته کورنيو او نړيوالو ټولو جهتونو د خپلو څېړنو له مخې همغه حقيقت تائيد کړ کوم چې له پيله يې طالبانو کره انځوريزي او وېډيويي صحنې په خپلو پاڼو او خواله رسنيو خپرې کړې وې.

د رسنيو دې ډول گواښونو ته په پام موږ اړيو ټول رسنيز فعاليتونه يې دقيق وڅېړو او له واقع سره په پرتله يې پایله له نورو سرچېنو خپره کړو چې دا اصلاً له امکانه وتلې چاره ده، نو طالبانو ته په کار ده چې په رسنيز ډگراو فرهنگي چټکو اقدامونو کې د مغرضو او خباثت خپرونکو رسنيو او خبريالانو فعاليتونو ته له خپل لوري حدود وټاکي چې د ژورناليستي اصولو ته پابندي، بې طرفي او د واقعيتونو رښتوني او کره انځور کړي ده.

طالبان دي خبريالان او د رسنيو همکاران اړ کړي ترڅو د پېښې صحنې او په ځانگړې تر واک لاندې ساحو ته يې ورشي، له نږدې هر څه وگوري، انځورونه واخلي، د پېښې رامنځته کېدو پر مهال موجودو خلکو سره وېډيويي مرکې وکړي، د افواهاتو کره څېړنه وکړي او بيا له هر ډول سانسور او تحليل پرته يې خبر خپور کړي، له دې پرته دي د طالبانو د نظامي اهدافو له دننه څخه خبريالان او رسنۍ له رسنيز فعاليت او د پېښو په اړه له هر ډول راپور او خبر ورکولو چې مستند نه وي په کلکه منع کړي.

آیا بازی نارندرا مودی

با کشورهای همسایه را، چین و ایران می‌کند؟

◆ افتخار گیلانی - نویسنده معروف هندی

◆ ترجمه: حبیبی سمگانی

گرفت، و سبب آبادی و پیشرفت منطقه می‌شد.

اما از سال‌های مدید، تعامل هند در منطقه شکل توسعه طلبانه و استعماری گرفته است، به ویژه پس از حاکم شدن نارندرا مودی در سال ۲۰۱۴، این روش تندتر شده است. به شمول موريس (کشور افریقای) شبکه های بزرگ رسانه یی دو کشور آسیای جنوبی، مرهون احسان شبکه های استخباراتی هند است. هند درین کشورها همواره به طبقه اشراف، نظام های آمرانه و چند شبکه های میدیایی، هر گونه نوازش کرده و با بی اعتنای به خواسته ها و تمایلات مردمی، منافع خود را تامین کرده است، که مثال تازه آن نیال است.

در جون ۲۰۱۵، هرگاه تمام احزاب سیاسی نیال بر مسوده قانون اساسی آن کشور موافق شدند، با ایراد تند هند مواجه شدند. موقف دولت هند این بود که به مردم هندوستانی نژاد «مدهیشی» که در منطقه ترایی در مرز با هند، زندگی می کنند، به اساس نمایندگی تناسبی در پارلمان سهم

عجب است، تقریباً تمام کشورهای آسیای جنوبی، بجای کشور متنوع و دموکرات هند، خود را در پهلوی چین، که دارای نظام آهنین است، مطمئن احساس می کنند. بکار این بود که هند برای این همه کشورها چراغ راه بوده، و پالیسی شفقت آمیز آن، همچون برادر بزرگ و مهربان، منافع این کشورها را در نظر می

داده شود. حالا کسی از وزارت خارجه هند پرسد که این فرمول نمایندگی متناسب را آن‌ها چرا در خود هند نافذ نمی‌کنند. در هند، ۱۹۵ میلیون مسلمانان که ۱۵٪ جمعیت هند را تشکیل می‌دهند زیست دارند، اما نمایندگی آن‌ها در پارلمان از پنج در صد بالا نمی‌رود.

به اساس منابع موثق، در اتاقی که زعمای سیاسی نپال در کاتماندو، پایتخت آن کشور بر مسوده قانون اساسی فکر و بحث می‌کردند، صدای زنگ موبایل هر یکی به صدا درآمد. این زنگ از سفارتخانه هند در کاتماندو بود، سفارتخانه هند آگاهی یافته بود که بر مسوده قانون اساسی توافق شده است. این برای زعمای نپال توهین آمیز بود که یک افسر-سفارتخانه هند می‌خواهد در جریان مجلس، به آن‌ها توسط تلفون، فرمان دهد. همان بود که آن‌ها یکی پس از دیگری

موبایل‌های شان را خاموش کردند.

سپس هند تا دو ماه دیگر تلاش کرد، تا آن قانون اساسی به پارلمان نپال پیش نشود. در ماه سپتمبر، سکرتر آن وقت وزارت خارجه هند جی شنکر، که اکنون وزیر امور خارجه هند است، به کاتماندو رسید.

به باور یک تحلیلگر سیاسی نپال، روش جی شنکر بسیار اهانت بار و غیر دیپلماتیک بود. وی به اشاره نارندرا مودی، یک گونه هشدار را با خود آورده بود. اما آن را حتی رهبران هندپروور کنگره نپال نیز رد کردند و جی شنکر تهدیدست پس برگشت.

حزب هندوگرای هند و حامی مودی «آر اس اس» بیش تر از حقوق مدهیشی‌ها، به این ناراض بود که در قانون اساسی جدید، نپال چرا کشور سیکولار خوانده شده است. قابل ذکر است که نپال در زمان نظام سلطنتی، یگانه کشور جهان بود که دین دولتی آن هندوئیسم بود.

سازمان‌های استخباراتی هند از سال‌ها در تلاش خودمختاری منطقه ترایی، در جنوب نپال و مرز هند، بوده‌اند، تا یک منطقه حائل (buffer zone) میان کاتماندو و هند ایجاد شود. هند از یکسو خواهان خودمختاری مردم مدهیشی است، اما از سوی دیگر پارلمان خود هند، نیمه خودمختاری کشمیر را در اگست سال گذشته لغو کرد.

پنج روز پس از برگشت بی دستاورد جی شنکر، هند به محاصره اقتصادی نپال آغاز کرد. حتی نپال به سازمان ملل متحد شکایت کرد. این بدترین جزایی بود برای کشوری محصور در خشکی. پمپ‌های پترول نپال ماه‌ها خشک ماند. بندر کولکته هند، که اهمیت حیاتی برای اقتصاد نپال دارد، دروازه‌های آن بر روی نپال بسته شد.

این روش هند با کشوری بود که مانند چین و پاکستان هرگز خطری برای امنیت و سلامتی هند نبود. در هر دو کشور (هند و نپال) هندوها در اکثریت‌اند. شهروندان نپالی در ارتش هند وظیفه انجام می‌دهند، شش غند

ارتش هند را عساکر نیپالی تشکیل می دهند. معاشات آن ها از هند می آید. رئیس ارتش نیپال ژنرال افتخاری ارتش هند و بالعکس رئیس ارتش هند ژنرال افتخاری ارتش نیپال می باشد.

اما با این همه روابط عمیق، مردم نیپال در باره هند بسیار به خشم آمده اند. صدر اعظم نیپال «کی. پی. شرما اولی» هند را متهم کرده است که برای برکناری او، مشغول توطئه گری است.

نیپال با توافق همه جناح های سیاسی، قانون اساسی کشور را ترمیم و نقشه جدید جغرافیای کشور را تصویب نمود. مناطق جنجالی مرزی نیز دران نقشه جا داده شده است، اما این کار سبب نارضایتی شدید هند گردید. در حالی که چند ماه پیش، دولت هند نیز چنین نقشه ای را برای منطقه جامو و کشمیر اجرا کرد.

در سال ۲۰۱۸، هند نقش خاصی در نجات دادن

نخست وزیر بنگلادیش «شیخ حسین» از خشم و غضب مردم آن کشور، و دوباره روی قدرت آوردن خانم حسین، انجام داد. ماشین های الکترونیکی رای گیری که در انتخابات بنگلادیش استعمال شد، از ایالت گجرات هند رفته بود. ماشین های که در خود هند هم بر آن، ایرادهای وجود داشت.

در سال ۲۰۱۲، هرگاه نخست وزیر کشور بوتان «جگمی تنلی» در برزیل با هم منصب چینی اش دیدار کرد، هند یارانه خود را که را بر تیل صادره به بوتان می داد، متوقف کرد. بلکه در سال بعدی، تنلی را از قدرت هم معزول کرد.

همچنان در سریلانکا؛ گوتا بایا راج پکشا، سیاستمدار قوم پرست سنهالی ادعا کرد که سازمان استخباراتی هند در شکست او در انتخابات ۲۰۱۵ نقش اساسی داشت.

سریلانکا پس از جنگ هند و پاکستان در ۱۹۷۱، هدف سازمان های استخباراتی هند قرار گرفت. یک شخصیت مهم حزب کنگره هند، چند سال پیش برای راقم (نویسنده) گفته بود که اگر در سال ۱۹۸۴ خانم آندرا گاندی، سومین نخست وزیر هند، توسط یکی از محافظانش کشته نمی شد، بسیار پیش شاهد کشور علیحده ای می بودیم که از بدنه سری لانکا جدا می شد و شامل منطقه شمالی آن کشور می بود. به گفته او؛ هند سریلانکا را به سبب همکاری با پاکستان در جنگ ۱۹۷۱ هرگز نه بخشیده است.

سریلانکا برای طیارات نظامی و ملکی پاکستان، سهولت دریافت تیل را فراهم کرده بود. پس از اینکه پاکستان دو پارچه شد و بنگلادیش به وجود آمد، خانم گاندی و نزدیکان او، نهضت جدایی طلب تامیل ها را به سریلانکا متوجه ساخت و ایالت جنوبی هند «تامیل نادو» را به پایگاه آن ها تبدیل نموده، و به آماده سازی تامیل ها برای جنگ های چریکی آغاز کرد. این تامیل ها به «ببرهای تامیل» هم شهرت یافتند.

در هفتاد سال گذشته، هند توانسته است تنها با سریلانکا و بنگلادیش، مرزهای بحری و زمینی خود را تعیین کند. حتی مشکل تعیین مرز میان هند و بوتان هم تا هنوز حل طلب است. این چیزی است که توانایی دیپلماتیک هند را زیر سوال می برد. در طرف دیگر، چین از میان ۱۴ کشورهای همسایه، با ۱۲ کشور مشکلات مرزی اش را حل کرده است. در بیشتر موارد، این چین بوده است که به حیث یک کشور بزرگ ادعای خود را پس گرفته و یا از بعضی ساحات خود دست بردار شده است. معضل حدود بحری آن در بحر جنوبی چین، به سبب منافع امریکا تا هنوز دچار تعطل شده است. حالا هند هم درین معضل به حیث یک فریق وارد میدان شده است.

اگرچه نازندرا مودی با استفاده از فرصت مبارزه با ویروس کرونا، کوششی برای

احیای مجدد سازمان منطقه‌ای آسیای جنوبی «سارک» کرد، اما این هند بود که در شش سال اخیر از هیچگونه تلاشی برای از بین بردن این سازمان، دریغ نورزیده است. برای منزوی ساختن پاکستان، سازمان علیحده ای منطقه‌ای به نام بیمستیک (BIMSTEC) ساخته شد. نپال، بوتان، برما، بنگلادیش، تایلند و سریلانکا اعضای این سازمان اند. همچنان یک تنظیم فرعی در داخل سارک، با عضویت برما، بنگلادیش، هند و نپال به نام «بی بی آی ان» (BBIN) ایجاد شد.

مالدیو و سریلانکا نیز زیر فشار هستند که به شمول هند، یک تنظیم فرعی بسازند. همچنان با محوریت بندر چاه بهار؛ ایران، افغانستان و چند کشور آسیای میانه نیز ترغیب داده می شوند که به شمول هند یک تنظیم فرعی ساحوی ایجاد کنند. هند از سال ۲۰۱۴، پس از اینکه نپال پیشنهاد شمولیت چین در سازمان سارک را پیش کرد و با مخالفت تند هند مواجه شد، در مورد سارک تشویش دارد.

بیشتر دولت های دهلی جدید در تلاش این بوده اند که حیثیت هند را در منطقه به حیث یک قدرت با رعب تثبیت کنند، اما این پالیسی چندان نتیجه ای نداده است. نازندرا مودی نیز همین استراتژی را دنبال می کند، یعنی باید کشورهای همسایه را مرعوب نگه دارد و گرد پاکستان حصار بکشد. اما حالا چین در شیر هند پشکل می اندازد، که در نتیجه آن، کشورهای همسایه جرات ایستادگی در برابر فکر توسعه طلبانه و سیاست استعماری هند، پیدا کرده اند.

بندیان باید ټول ازاد شي

خلیل - عزیز

پلمې او بهانې د منلو او اوریدلو ندي؟؟!

له امریکا سره د اسلامي امارت د حوت د ۱۰ مې د هوکړې له مخې باید د اسلامي امارت پنځه زره بندیان په لسو ورځو کې خوشي شوي وای او په مقابل کې به یې مجاهدینو د مقابل لوري ۱۰۰۰ بندیان خوشي کول.

خو کابل اداره، چې له لویه سره د دې مهم تاریخي تړون مخالفه ده، د هوکړې د عملي کېدو په مخ کې د خنډونو ایجادولو هڅې زیاتې کړې - چې یوه هڅه یې هم د بندیانو په خلاصون کې تعلل او بهانه جويي ده. له تړونه پنځه میاشتې وروسته لا هم د اسلامي امارت پنځه زره بندیان نه دي خوشي شوي.

تازه یو ځل بیا کابل رژیم ویلي چې د اسلامي امارت نور ټول بندیان خوشي کوي، خو نږدې شپږ سوه بندیان د جنایي او حقوقي جرمونو له امله نشي خوشي کولای.

د کابل رژیم له تېرو پنځو میاشتو راهیسې د بندیانو نه خلاصون په همداسې بېبنسټه او بدلېدونکو-رابدلېدونکو ادعاوو خنډولی څو په دې ډول په هېواد کې د اشغال شتون او خپله بقا یقیني او دوامداره کړي - کله ځان د توافق لوری نه بولي، کله د توافق پرځای له ځانه د بندیانو د ازادۍ لپاره زیات وخت نیوونکی تقسیم اوقات جوړوي، کله د غټ او کوچني بندي خبره مطرح کړي او کله بیا د تازه ادعا په څېر بې بنسټه څرگندونې کوي.

په توافقنامه کې د بنديانو د خلاصون د مهمې برخې او شرط نه عملي کېدو د افغانانو د هغو خپلمنځي مذاکراتو مخه نيولې چې له اشغال د وروسته افغانستان او نظام په اړه به خبرې پکې کيږي. د بين الافغاني مذاکراتو په پيل کې ځنډ د هېواد بحران نور هم اوږدوي.

اسلامي امارت پخپله د توافقنامې بند بند ته ژمن دی، او د نورو لخوا هم د همداسې ژمنتيا غوښتنه کوي. په هوکړه کې له شويو توافقاتو ته ژمنتيا نه ښوول به له شکه پرته د سولې پروسه مختله کړي، چې دا نه د افغانستان په گټه ده او نه هم د سيمې او نړۍ. اسلامي امارت د امريکا په متحده ايالاتو باندې هم غبر کوي چې پخپله هم توافق ته ژمن پاتې شي او تر خپل لاس لاندې رژيم دې هم، د دې تاريخي تړون د بريا لپاره، ژمن کړي.

د بنديانو د خلاصون په وړاندې داشرف غني درژيمگي ورستيو ځنډ اچولو او پلمو څخه بريښي چې غواړي دنيا او خپلو بادارانو ته وښيي چې هغه دتيرو ۱۹ کلونو په اصطلاح لاسته راوړنو ته ژمن دی او دپنځو زرو بنديانو په جمله کې سو سو ه تنه داسي بنديان شته چې ډير خطرناک دی او بائيد ازاد نشي.

خو اشرف غني او دارو دسته دې کلک باور ولري چې دغه چال او حربه به يې هم کوم جاي ونه نيسي او نه به يې بهرنی نړۍ ورته کوم ارزښت ورکړي

نو ښه داده چې خپل شرميدلی او شپړيدلی حالت دې نور له بده نه بدتر کوي ځکه کومه توافقنامه چې په دوحه کې شوي امريکايان او اسلامي امارت ژمن دي چې هغه ټکي په ټکي عملي او تطبيق شي.

دوستم باید مخکې لا مارشال شوی وای؟!

م - مبصر

دغه راز په کور دننه کې هم د جنرالۍ، مارشالۍ، وزارت، وکالت
وغیره رتبو لپاره معیار د قتل، غصب، چور، غلامۍ، تعصب او قوم پرستي ده،
چې جنرال عبد الرشید دوستم په دې ټولو معیارونو برابر شخصیت دی؛ نو
ولې دې مارشال نه شي؟!

په خپل وخت کې یې د گلجم بد نامه ډله اومليشي- جوړي کړې
وې، په قتل، لوټماري، ستم، اخلاقي جناياتو کې یې تربل هرچا زیات نوم او
نشان گټلی، یواځې په دشتې لیلې او قلعه جنگي کې یې له لسو زرو ډیر
مظلوم اسیران په پوره قساوت قتل عام کړل، د ایران، ازبکستان، ترکي،
امريکا او روسيې غلامي یې په خورا اخلاص سرته ورسولې.

د ایشچي په څیر د جنسي تجاوزونو او تیريو یې حساب څوک نشی
نیولی، نو چې بیا هم دوستم نه مارشال کېږي نو داڅو له هغه سره سراسر جفا
او نه بشونکي زیاتۍ وو؟!

له دوستم وړاندې چې قسیم فهم په شان یو لنډغر جنگسالار مارشال
کېدای شي نو په هماغه نظام کې بیا د دوستم په مارشال کېدو خو هیڅ
تعجب نه دی پکار؟!

او بله خبره داده چې یو څوک ځانته ولسمشر وایی او د نړۍ د دوهم
درجه مفکر نسبت ځانته کوي او هغه په یوې غونډه کې وایی چې هغه
غواړي په لوگر کې چې دده ابایي سیمه ده دوه زیرتونه جوړ کړي یو
دنارینه وو لپاره او بل دبنځینه لپاره نو په دغسې نظام کې چې ولسمشر یې دا
ډول کروندې کوي او دا ډول بوس په ککره کې لري؛ نو بیا به یې مارشال
ولې دوستم او یا د هغه په څیر څلور ټول ونه ووسی هغه متل دی چې دایی
دیگ او همدایی شوروا؟

له تېرو ۱۹ کلونو
راهیسي چې افغانستان کې د
ناټو او امریکا هر جنرال او
منصبدار خپله دنده او جنگي
ماموریت پای ته رسولی
کرزي په خپلو دورو او دمین
خبره (شورانگا بابا) اشرف
غني په خپلو روژیمونو کې
ورته په ډیره مستۍ د افغانانو
تر ټولو ارزښتمن ملالونه په
تېر ور ټومبلي.

داهم ښکاره خبره ده
چې دا ملالونه سرو انگریزانو
او امریکایانو ته یوازې له دې
امله ورکړل شوي، چې هغوی
ترخپلې قومندي لاندې ښه
پریمانه مظلوم افغانان له تیغه
تیر کړي، د افغاني عفت
جنازې یې پورته کړي او د
افغانانو دیني او ملي ارزښتونه
یې په خلاص مټ توهین
کړي.

■ ارمان

کابل اداره له بین الافغاني مذاکراتو

د تیستی پلمې لټوي!

ښکارکړي، او ددې لپاره وخت په وخت مختلفې پلمې اوبهاني رامنځته کوي، دهغوی عمده هدف دادی دادی چې بین الافغاني مذاکرات یومخ شروع نشي زکه په دې سره به هغوی دخپل دواک مودې دغځولو چانس ترلاسه کړي یا په بل سپیناوي کابل اداره دخپل واک دغځولو لپاره دبین الافغاني مذاکراتونه دتیستی لپاره پلمې اوبهاني لټوي

څنگه چې دافغانستان اسلامي امارت اړوند ټول بندیان سیاسي دي، او هیڅکله د جنایي جرمونو دوسیې نلري دیوشمیرسرچینوپه وینا: کابل ادارې دامنیت ملي څارنوالان اومامورین لگیادي د یوشمیر طالب بندیانوپخوانۍ تکمیل شوې دوسیې دجنایي جرمونو اونشه یې توکو دقاچېرانوپه دوسیو بدلوي څو بیرون ته وښيي چې دطالبانولخوا دوی ته په ورسپارل شوي لیست کې جنایي مجریمین اود نشه ئي توکو قاچېران ځای کړای شوي دي .

په دې لړکې داشرف غني هڅه دخپل واک غځول دي او دبنديانو له انساني اوسياسي مسئلې له ځنډولوڅخه دحربې په توگه کار اخلي، هغه پوهیږي چې بین الافغاني مذاکرات شروع شي

دچنگاښ په ۱۹مه (۱۳۹۹ ل) دکابل ادارې دامنیت شوری یو ویاند (جاوید فیصل) پخپل ټویټر پاڼه ولیکل (ددوی په اصطلاح) داسلامي جمهوري دولت لخوا تردې دمه ۴۰۱۹ تنه طالب بندیان خوشي کړای شوي دي اوطالبانوبیا د دوی دزروبندیانوله ډلې نیمايي خوشي کړي دي

هغه ادعا کړې ده چې د طالبانو له لوري په ورسپارل شوي لیست کې دمجرمینواودنشه یې توکو دقاچېرانو نومونه لیدل کېږي چې له امله یې دوی طالبانوته دوه انتخابونه وړاندې کوي یا داچې طالبان دي دیادوبندیانوپه ځای د۵۹۲ نورو بندیانونی لیست ور وسپاري اویادا چې دپروسې واک به (د دوی په اصطلاح) دولت په لاس کې واخلي

دافغانستان اسلامي امارت لخواپر دې ټینگار شوی چې دوحې تړون سره سم دي د پنځه زره بندیانو خلاصولو پروسه بشپړه کړی شي خو دهرډول ځنډ اوتاخیرپرته بین الافغاني مذاکراتو پیلیدوته لاهواره شي.

ویل کېږي چې دکابل ادارې یوشمیر چارواکي غواړي دسولې روانه پروسه دتخریب یا تعطل

نوهلته به دنوي اسلامي نظام دترکیب ترڅنګ د نوي زعامت موضوع هم تربحث لاندې راځي او دی هېڅکله دزعامت موقف له لاس وتل نه غواړي نو دسولې بين الافغاني مذاکراتوپروسې ته زیان رسول دده مهمه ارزوده

کله چې د کب په ۱۰ مه دوحه کې د اشغال پای ته رسیدو هوکړه لیک مسوده امضاشوه په سباته اشرف غني ددې لپاره چې دنړۍ دمطبوعاتو پام ځان ته کړي اعلان وکړ چې یو بندي به هم خوشي نکړم، خو کله چې امریکایي دیپلوماتوپرې سترګې برګې کړې په لومړي ګام کې یې ۱۵ سوه بنديانو خوشي کولو امر ورکړ، بیا دهغو په خوشۍ کولو کې هم صادق ونه خوت، دزرتنو دخوشي کولو وروسته یې ۵ سوه تنه په دې ازاد نکړل چې په خبره یې طالبانو جګړه کې شدت راوستی دی

بیا کله چې دافغانستان اسلامي امارت مشرتابه لخوا دکوچني اخترپه مناسبت درې ورزې اوربند اعلان کړی شو اشرف غني هم ۲۰ زره نورو بنديانو خوشي کولو اعلان وکړ او په ۴۸ ساعتونوکې اړوندو اداروته دخوشي کولو حکم وکړ، خو هغه ۴۸ ساعتونوپه ځای یې دیوې میاشتې نه هم زیات وخت ونيو.

اوس دادی د امنیت ملي مستنطقین او څارنوالان لکيادي د طالبانو سیاسي دوسیې جنایي جرمونو ته اړوي او ورباندې دجنایې جرمونو تورونه پورې کوي اوپه دې توګه هڅه کوي چې دبین الافغاني مذاکراتو بهیر دځنډ ښکار وګرځوي.

زکه دافغانستان اسلامي امارت له پيله نه دا دریځ لري چې څوپورې دپنځه زره بنديانو دخوشي پروسه تکمیل شوې نه وي ترهغه پورې دوی بین الافغاني مذاکرات نه پیلوي خلیل زاد هم پخپلو وروستیو سفرونوکې کونښن وکړ چې دمذاکراتو پیل لپاره یوه معلومه نیټه اعلان کړی شي خو اسلامي امارت مشرانو دبنديانو پروسې دبشپړیدو څخه وړاندې دنیتې اعلانولو سره مخالفت وکړ او هغه ته یې په کلکه وویل چې دوی منتظر دي چې دبنديانو دخوشي کولوپروسه ژر تکمیل شي اوبیا بین الافغاني مذاکراتو ته دناستې ماحول دي رامنځته شي.

دکتونکو په اندپه دې ټوله ستونزه کې امریکا لاس لري او هغه نه غواړي چې افغانستان کې سوله راشي ولې که امریکا غوښتی چې دتاخیر پرته بنديان ازاد کړي، دکابل اداره یا اشرف غني یې په مقابل کې کوم واک لري؟ اصلي خبره داده چې امریکا غواړي په امارت نور فشاردېر کړي او دکابل لاسپوڅي ادارې حیثیت منلو ته یې اړکړي خو دامریکایانو داتمه عبث اوبې ځایه ده دافغانستان اسلامي امارت له وړاندې څخه دکابل ادارې په ارتباط ښکاره موقف لري چې دهغه نه هېڅکله نه په شا کیدونکی دی لنډه داچې امریکا او هم لاسپوڅي اداره دي دموضوع حساسیت په پوره توګه درککړي اودبنديانو خوشي کولو په لړکې دټګۍ برګۍ روان کړی برخورد پای ته ورسید واقعینانه بین الافغاني مذاکراتو شروع کیدو لپاره دي ژر تر ژره دبنديانو خوشي کولو پروسه تکمیل کړي...

ورېښمين ټال

د علم ځواک

الف لام

هغوی وویل : ښاغلیه !
شاهي استازي په خپل سر آس
خلاص کړ اوله ځان سره یې بوت .

ددې خبرې په اورېدو سره
تفتازاني (رح) ډیر خفه شو او خپلو
نوکرانو ته یې امر وکړ چې استازي
ونیسي او سزا ورکړي .

خادمانو د پاچا استازی ونيو
اوله ډیرو وهلو وروسته یې
پرېښود قاصد چې کله راوگرځید
پاچا ته ورغی او ټوله کیسه یې
ورته وکړه ، پاچا ته سخته غوسه
ورغله اوله ډیره قهره یې له خولې
څخه غږ نه راوت ، ترڅه وخته
غلی و اوبیایې وویل :

که زما زوی " شاه رخ " هم
دغسې کار کړای وای نو مابه
وژلی وای ، خو داسې سړی
څنگه وژلای شم چې ترننه پوري
ما کوم ښار یا هیواد دتوري په
زور فتح کړی هغه لاله وړاندې
په خپل قلم فتح کړي وي ، یعني
دا چې دعلامه تفتازاني کتابونه
هلته رسیدلي وي اودخلکو
زړونه یې گټلي وي .

په اتمه هجري پېړۍ کې علامه سعدالدین مسعود تفتازاني
(رح) چې یو نامور عالم تیرشوی ، هغه ځکه تفتازاني بولي چې
دخراسان دیوه ښار (تفتازان) اوسیدونکی و .

نوموړي زښت زیات دیني کتابونه لیکلي ، څرنگه چې
دغه کتابونه په ډیر لوړ معیار لیکل شوي و ځکه نو مسلمانانو
ډیر زیات خوښول ، په هغه وخت کې چاپخونې نه وې ، دعلم
مینه والو په لاسو باندې کتابونه لیکل ، دعلامه تفتازاني
کتابونه یې هم په لاسونو باندې نقل کړل او داسلامي نړۍ
هرملک ته ورسیدل .

دثمرقند پاچا امیر تیمور چې دعلامه تفتازاني دعلم
او کتابونو شهرت واوریده نو ثمرقند ته یې راوغوښت ، علامه
تفتازاني هم ثمرقند ته ولاړ او هلته په رسیدو یې ډیر عزت وشو
امیر تیمور نوموړي ته آسونه ، خادمان ، څمپې او نور ډیر څه
ورکړل او ورته یې وویل : زما په پاچاهي چې هرچیرته غواړي
هلته ولاړشه او خلکو ته ددین ښوونه وکړه .

امیر تیمور دخپل وخت یو ستر واکمن پاچا و ، هغه دنړۍ
ډیر هیوادونه دتورې په زور فتح کړي و .

یوه ورځ هغه خپل یو استازي په کوم ضروري کار پسې
ولېږه ، او پوره اختیار یې ورکړ چې داړتیا په وخت کې دهر
چا آس په لاس درشي کولای شي په خپل اختیار یې روان کړي ،
قاصد ته په تلو تلو کې په یوه ځای کې دسپرلی ضرورت شو
تصادفاً په دغه ځای کې علامه تفتازاني په یوه څیمه کې
اوسیده او بهر یې آسونه ترللي وو ، دپاچا استازي له پوښتنې
پرتله یو آس راخلاص کړ او روان شو .

دعلامه دچوپړیانو غږ پورته شو ، نوموړي له څیمې دننه
وپوښتل ولې څه خبره ده ؟ !

زاهد غروال

طالب او عسکر

عسکر: بس مکتب به مې هم ویلی او په دیني علومو کې هم معلومات لرم .

طالب: ډېره ښه ده، اول به په دې خبره سره اتفاق شو چې یوډبل خبرې ته به غوږ نیسو کنځل اوناوړه الفاظ به نه کاروو سمه ده ؟

عسکر: بېخي جوړه ده .

طالب: په دې به هم راسره اتفاق کوې چې له موضوع به هم ډباندي نه وزو!

عسکر: چې ته له موضوع ونه وزې! زه نه وزم .

طالب: ښه نو ته به هم یوه مدعا لرې! زه یې هم لرم اودهغې لپاره جنگېرم، زما مدعا داده چې زه په حقه یم دحق لپاره جنگېرم اوته په باطله یې! ته څه وایې اوستا مدعا څه ده ؟!

عسکر: نه! بلکې ته په باطله یې زه په حقه یم اوزما مرگ شهادت دی .

یا عابدالحرمین لوی ابصرتنا
لعلمت انک فی العبادۃ تلعب
همدا دجهاد دخواره سنګر زړه
رانبکونکې فضا اودهیوادپه زړه
پورې موسم و، په مخابره کې
دملي اردو یو عسکر اویو طالب
مجاهدسره رخ شول، له یوې
لنډې مکالمې وروسته د دواړو
ترمنځ په دې اتفاق راغی چې
یوبل ته به قناعت ورکوو او دابه
سره معلوموو چې څوک په حق
اوڅوک ناحقه دی؟

په رښتیا هم چې له
مجاهدینو سره په سنګر کې د
مشرانو طالبانو او مسؤلینو
موجودیت ډېر ګټور دی، ددوی
تجربې دهغوی دمحبوبیت او
کامیابی لپاره ډېرې اړینې دي.

دطالب اوعسکر محاوره په
دې ډول پیل شوه :

طالب: ستا سواد په څومره حد
کې، دی چې ټولې علمي
اوسياسي پوښتنې ځوابولی شې ؟

داسلام دخواره دین هره
شعبه دومره خوړه اوجلا جالبیت
لري، چې څومره یوڅوک ددین په
یوه څانګه کې ډېر دخیل شي
هومره ورته هماغه شعبه دبلې په
پرتله ډېره مهمه اومرکزي
ښکاري، همدالامل دی چې داعي
دجهاد برخې ته په هماغه سترګه
نه گوري څومره چې ددعوت
شعبه ورته مهمه برېښي،
مجاهدته ددعوت برخه همداسې
وي، دغه راز ذکر، تصوف،
صدقات، صله رحمي او نورې
برخې .

ولې بیا هم دجهاد دسنګر
فضا څه بل ډول حالت لري، کوم
خوند اونشاط چې د دین په دې
برخه کې شته په یقین سره ویلی
شو، چې ددین په نورو شعبوکې
به نه وي اوداهغه چاته ښه
معلومات شي چې ددین له ټولو
شعبو سره یې څه نا څه تړاو
لرلی وي.

طالب : ښه ! که ماخپله مدعا ثابتې کړه اوستا باطله شوه بیا به څه کوو ؟!

عسکر : که تا زه په باطله کړم اوماته دې قناعت راکړ بالکل درته تسلیم یم خپل صف پرېږدم اوله تاسره درېږم .

طالب : داسې به ونه کړې ؟!
عسکر : زه یې کوم! خوکه ستا مدعا باطله شوه ته به څه کوې ؟!

طالب : له راسره وسلې سره به درشم اوستا تر قوماندې لاندې به وجنگېږم! خوچې ته په خپله مدعا څومره باوري یې ؟

عسکر : دمرگ تر حده!
طالب : ته خپله مدعا څنگه په حق بولي ؟!

عسکر : زه له وطن څخه دفاع کوم اوله خپلې خاورې څخه په دفاع کې شهیدیم .

طالب : خاوره له چا څخه ساتې ؟!
عسکر : له پرديو او پنجابيانو څخه .

طالب : له تاسره په جنگ کې طالب مخامخ دی که پنجابی ؟ رښتیا به وایې ؟!

عسکر : خوهمددا طالبان پاکستان رالېږي او پنجابیان وسلې ورکوي!
طالب : تا کوم پنجابی پخپله لیدلی په جنگ کې ؟

عسکر : مانه دی لیدلی خودېر ځایه لیدل شوي او نیول شوي .

طالب : طالب پاکستانی دی که افغانی ؟

عسکر : هغوی افغانان دي، خو دپاکستان په اختیار کې دي.

طالب : ښه ستا ټوله جگړه دهمدې لپاره ده چې ته دافغانستان خاوره له پاکستانه ساتې ؟!

عسکر : هو! بالکل دهمدې لپاره.
طالب : ښه نو له امریکایانو یې ولې نه ساتې هغوی خو هم پردي دي اودلته په خپل زور راغلي ؟

عسکر : هغوی خو بېرته ځي
طالب : ښه نو طالبان ولې له تاسې افغانانو سره دپنجابیانو په خاطر جنگ کوي، دهغوی گټه څه ده ؟؟

عسکر : پیسې ورکوي او غلط تبلیغ ورته کوي.

طالب : داپیسې او مادیات چې دی پرې یوځل ووژل شي، له مرگه وروسته به یې څه کوي ؟
عسکر : ښه نو دڅه دپاره یې ځان مرگ ته ورکړی ؟!

طالب : طالب دیوې عقیدې له مخې جنگ کوي! چې عقیده نه وي څوک په پیسو سر ورکوي ؟
عسکر : څه ډول عقیده ؟؟

طالب : داسلامي عقیدې له مخې اوداسلام لپاره !

عسکر : ولې مونږ کافران یو ؟

طالب : نه! مسلمانان یې، خو کفار داسلام په ضد کار درځخه اخلي او زما هدف پروړاندې خنډ یاست.

عسکر : هو کنه ! ستا هدف پروړاندې خنډ یم ځکه مې مرگ روابولي !!

طالب : هو! ځکه زما هدف داسلام حاکمیت دی، که ته نه خفه کیږې یوه بله خبره به درته وکړم
عسکر : کومه خبر ؟

طالب : دافغانستان اردو کله هم دخاورې دخپلواکۍ لپاره جنگېدلې؟ خوتل داشغال په وړاندې په خدمت کې پاته شوې !
عسکر : دا خوته وایې ! ته راشه دخاورې لپاره څنگه قرباني ورکوي ؟
طالب : زه یې درته ثابتوم، همدا اردو وه له یوه نیم سرتېري او صاحب منصب پرته چې کله کله به یې تاریخ جوړکړ، چې هغوی به هېر هم نه شي، نور ه خو ټوله یو وار دروسانو په خدمت کې شوه او اوس دامریکایانو په خدمت کې ده ، همدا ملایان اوطالبان دي چې تل یې خاوره له پردو ساتلې.

عسکر : له موضوع ونه وتو ؟

طالب : نه ! ان شاء الله،

عسکر : ته خپله مدعا څنگه حقه بولي اوزما باطله په نظر درځي ؟

طالب : ددې لپاره به يوڅه وخت راکوې او غوږ به راته نيسي !

عسکر : سمه ده، خو خبره چې اوږده نه شي !

طالب : نه ! ډېره يې نه اوږدوم، وعده خو مو په سرکې سره کړې وه، چې خبرې به په سره سينه سره اورو که څنگه ؟

عسکر : هو ! بالکل، ښه نو وايه خپله مدعا ثابته کړه !

طالب : زه مسلمان او افغان يم دقرآن دحاکميت لپاره جنگېرم اومرگ مې په دې نيت له شک پرته شهادت دی، او ستامرگ ماته ځکه روا دی چې ته مې په دې هدف کې خنډ يې، ستادقرباني اومرگ ثمره يواځې اويواځې دديمکراسۍ حاکميت دی اوبس، دخاورې دعوه دې ځکه سمه نه ده، چې خاوره سپری له خارجي يرغلگرو ساتي نه له خپلو خلکو ! اوښه پوهېږې چې دلته خارجيان څومره دي، څه ډول راغلي، او واک له چاسره دی ؟؟

عسکر : داسلام مخه چا نيولې، ټول خلک خپل عبادتونه کوي،

چې ته يې يواځې په ځان کې ولي منحصربولې ؟!

طالب : عسکر جانه ! داسلام مخه اوس تانيولې ! سرخلاص کړه !

عسکر : ماڅنگه نيولې ؟! ماته قناعت راکړه !

طالب : زما اوستاڅنگ په دې دی چې زه وایم دسرخبره دې قرآن شي، نه وضعي اساسي قانون اوته وايې چې نه ! دسرخبره دې دديمکراسي وي .

عسکر : زه ديمکراسي څه کوم، زه دخپلې خاورې دفاع ته راوتلی يم .

طالب : دخاورې دفاع له داسې چاکوې چې هغه دهمدې خاورې بچی دی، دقرآن حاکميت غواړي، اوته يې داسې چاته سپارې چې نه په وينه درگډيږي نه په دين ؟!! تاته فکر اونوم دخاورې درکول کيږي، خو قرباني دداسې هدف يې چې له قرآن سره په ټکر کې ده.

عسکر : زه هم نه شم ډاډه کېدلی چې ته دبل دگټو قرباني نه يې !

طالب : داخبره به بيا درته ثابته کړم، دتېرې خبرې دتکمیل لپاره زه تاته يوچيلنج درکوم !

عسکر : هغه څنگه ؟

طالب : هغه داسې چې زه دټولو طالبانو او امارت له لوري ډاډ

درکولای شم چې که چېرته دسرخبره قرآن شي او نوروضعی قوانین دهغه په رڼاکې اعلان شي، له جنگه لاس اخلو اوهيڅ چوکۍ نه غواړو، تاسې کولای شئ داخبره مو په حکومت ومنئ ؟

آيا ددې دومره لويې غميزې دحل لپاره که داومل شي کوم زيان به ولري ؟! قطع نظر ددې چې مسلمانان يو اوباید همداسې وشي، که ستا حکومت داخبره اعلان کړي اوعملاً همداسې وکړي په هماغه ورځ يې همدا يرغلگر چې ته يې دوستان بولي له منځه وړي، که داحکومت خپلواک وي اوخپل اختيار لري، خو دا اعلان دې وکړي څه خبره ده !

عسکر : ښه نو چې تاته قدرت په لاس درشي ددې حکومت داټول تشکيل ټوله اردو اوټول عسکر به وژنې تاته يې مرگ روا دی ؟

طالب : نه ! ماته چې قدرت په لاس راغی اودحکومت په ټولو ادارو دکفارو دقانون په ځای قرآن اواسلامي احکام فوق شول، نو بيا دهمدې ملي اردو ! پوليسو، امنيت، ... ټولو حکم بدليږي او مرگ يې ماته نه شي روا کېدلی، زمونږ له تاسې سره شخصي

دښمني نه شته، يواځې په همدې خبره سره جنگپرو چې مونږ وايو قرآن او اسلامي احکام دې دنظام په سرکې ځای ونيسي- او تاسې وایئ چې نه بشري قانون دې وي، ديمکراسي دې وي.

عسکر: په دې خبره دې زما زړه سپين نه کړچې ته دپاکستان سړی نه يې؟

طالب: اول به دا درته ووايم چې له پاکستان سره

دښمني

وي نو خو هماغه نظام هم دکفر په قانون دی هلته ولې جهاد نه کوئ؟

طالب: داسمه ده چې مشران به پاکستان کې وي لکه داستا رهبران چې دروسانو په وخت کې په پاکستان کې وو او اوس يې اکثره په امريکا او اروپاکې دي، او داهم درسره منم چې پاکستان زمونږ په مشرانو کې يونيم پرې ايښی له دې

خاوره زمونږ يواځې دهجرت خاوره ده چې زمونږ مشران او نور افغانان پکې دمجبورييت شپې تېروي اوبله خبره داده چې له تاسره خو دلته په سنگرکې زه پروت يم او زما دادی شپړکاله کيږي چې پاکستان مې ليدلی هم نه دی.

عسکر: ښه نو چې داسې ده، راځه سوله راسره وکړه او راسره يوځای شه!

طالب: په حکومت دې داخبرې ومنه چې مادرته وکړې، ته ووايه! په دې خبروکې کوم نقصان شته؟

عسکر: نه!

طالب: ته پوهيږې چې دافغانستان خلک ټول مسلمانان دي، نو بياولې دې نظام اسلامي نه وي، ولې په غرب پلوې ديمکراسي دومره ټينگ دي چې تاهم له ماسره دهمدې هدف لپاره جنگوي؟ اوس ته ووايه! ستا حکومت دپرديو دلاس حکومت نه دی؟ زما مبارزه په حقه نه ده؟ دخاورې داستقلال لپاره ته جنگېږې که زه؟ ستامرگ دخاورې لپاره قرباني ده اوکه دپردو راغلو داهدافو لپاره؟؟!!

ولې

ترامريکايانو زياته ده؟ چې زمونږ ددين اوخاورې دواړو دښمنان دي؟ بيا دا چې ما ولې دپاکستان بولې؟

عسکر: پاکستان، هيڅکله زمونږ دخاورې دوست کېدلی نه شي، تاځکه دپاکستان کس بولم چې ته اومشران دې ټول په پاکستان کې اوسېږئ، له هماغه ځايه راځئ اودلته جنگېږئ، که جهاد

وجې يې نه دی پرې ايښی چې هغوی په افغانستان کې داسلامي نظام اړمانجن دي، شايد هدف يې په افغانستان کې ناکراري وي، بلکې دهغوی نظام ستاترنظام هم ډېر غير شرعي دی، خبره داده چې زه په دې مکلف يم چې دهغه نظام اعاده وکړم چې داسلام دښمنانو په زور له منځه وړی او دپاکستان

دسپېڅلي عشق په قلزم کې لاهو مجنون ځوانه

عصمت الله بشام

نه! هيڅ کله يې نه شي پيدا کولی
نو دسپېڅلي عشق په قلزم کې لاهو مجنون
ځوانه کونښن وکړه چې دمنفې وسوسو د سيند څپې
دې يونه سي پر ليلا خاورې دې د نړۍ وحشي-
بدرنگو رقيبانو تيرې کړي

د ليلا خاورې په سپنه کې دې د نړۍ بدرنگ
دارور رقيبېان د خپلې خونې راج چلوي، دمستورې
ليلا خاورې له اوربله دې ډيموکراسۍ دحيا شال په
ځمکه غورځولی

د ابدې ښکلا او ښايست خټينې مدرسې او
مسجدونه يې په درنو بمونو له خاورو سره خاورې
کړي دي، د افغاني غرور تر څنگ د مستورې ليلا
خاورې د هر مجنون همدا يو الهې مسوليت دي چې
دخپل تن په وينو او دسر په قرباني يې دفاع وکړي
نو بيرته وکړه د سپېڅلي جهاد په بيړۍ کې د
خپل هدف پر لور حرکت وکړه او دمستې غزا په مټ
د ازادۍ ليلا سنگار او دشرعې نظام معطره وېرته
دهيواد پر فضا خپره کړه.

چې د پسرلي دوهمه مياشت وي نرم باران شوی
وي، دشنکي اسمان پر مخ نيم حاله وريځې خادر
غوړولی وي، د ځمکې غېږه او د غونډيو لمنې دوينو
په زرغون ورينمين شال پوښلې وي د تاندو هيلو د
پسرلي تاندې غوټۍ دې سپرېدلې وي، د زړه پر
فضا دې معطره وېرته چلېږي

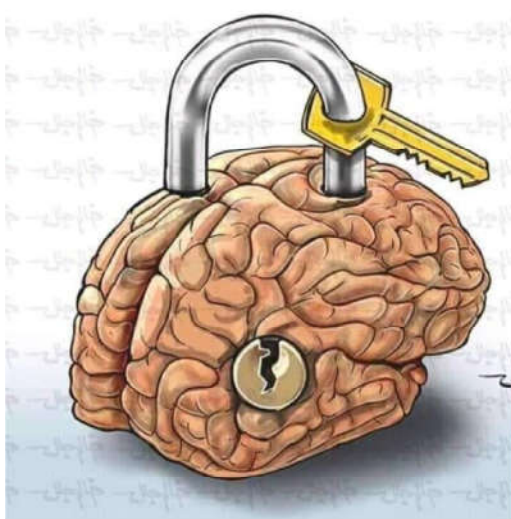
دباغ لرونکې سيمې په څنگ کې دزرغونې
غونډۍ په سرکې ناست يې
د پورې غره له لمنې د شپونکي جانان د شپيلۍ
نغمې دې تر غوږو کيږي

د ازادۍ ليلا د بيلتون درد دې د وجود پر
پلازمېنه منگولې خشي کړي وي

د شهادت د تلوسې شمال دې دارزو زلفان پر
يوې او بلې خوا اړوي، د بهشت دسپېڅلو حورو د
خيالو په قلزم کې لاهو يې او د زړه په خورجين کې
دې دسپېڅلي عشق خواږه دردونه ميلمانه وي

څه فکر کوې دد سپېڅلي عشق د خوږو دردو
خوند به ددو نيا په يو بل څه کې پيدا کړي؟

حسن مومند

عقل خومره ارزښتناک جوهر دی؟

و فرمايل ای عائشه ! ددواړو نه به یواځې د عقل په هکله پوښتنه کېږي څوک چې ډېر عقلمند وي (په اخروي امورو کې) هغه په دنیا او آخرت کې په کم عقل فضیلت لري.

د سیدنا عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمایل : دیو شخص اسلام ترهغې لوړ مه گنئ ! ترڅو مو چې دهغه د عقل گرفت نه وي معلوم کړی .

د سیدنا ابوهریره رضی الله تعالی عنه نه روایت دی چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم نه مې اورېدلي دي هغه فرمایل : ترتولو ږومبی شی چې الله تعالی پیدا کړ هغه قلم دی بیا یې نون پیدا کړ، مراد ترې مشوانی ده ؛ بیا یې قلم ته حکم وکړ چې ولیکه ! قلم وپوښتل څه ولیکم ؟ الله تعالی و فرمایل : ولیکه ! هغه څه چې کېږي او هغه څه چې

عقل هغه جوهر دی چې پرې انسان له نورو ژوندو شیانو ممتاز گرځي ؛ پرې په انسان کې د علوم نظریه و د قبول استعداد پیدا کېږي او له همدې امله په شرعي احکامو مکلف گرځي .

د عقل اصل ځای او مقر څه دی ؟

پدې باره کې دامام احمد بن حنبل نه منقول دي چې ځای یې قلب دی ؛ امام ابو حنیفه رحمه الله تعالی ته هم همدا قول منسوب دی ؛ دوی د الله تعالی ددې قول نه استدلال کوي چې فتکون لهم قلوب یعقلون بها .

همدارنگه د (لمن کان له قلب) په تفسیر کې مفسرین رحمهم الله تعالی د قلب معنی په عقل سره کوي ؛ یانې محل ذکر دی او مراد ترینه حال دی چې د علم بلاغت په اصطلاح کې ورته مجاز مرسل ویل کېږي .

د سیدنا عبدالله بن عباس نه روایت دی چې هغه د سیدتنا عائشه رضی الله تعالی په خدمت کې حاضر شو او عرض یې وکړ چې ام المؤمنین ! یو تن کم قیام کوي اوزیات بیده کېږي (یانې نوافل کم کوي) اوبل تن زیات قیام کوي او کم بیده کېږي ؛ تاسې ته پدې دواړو کې کوم ښه ښکاري ؟

ام المؤمنین و فرمایل : همدا پوښتنه مې در رسول الله صلی الله علیه وسلم نه کړی وه هغه صلی الله علیه وسلم فرمایلي و پدې دواړو کې غوره هغه دی چې زیات عقلمند وي ؛ ما عرض وکړ یارسول الله زما پوښتنه ددواړو د عبادت په هکله ده ؛ رسول الله صلی الله علیه وسلم

دقيامت پورې کېدونکي دي ؛ بيا يې عقل پيدا کړ او ويې فرمايل زما دې په خپل عزت قسم وي چې په تا به هغه څوک مکمل کوم چې ماته محبوب وي او ستا کمه حصه به ورکوم هغه تن ته چې ماته محبوب نه وي .

دعبدالله بن عباس رضی الله عنهما نه روايت دی چې کله الله تعالی عقل پيدا کړ نو ورته يې حکم وکړ چې وروسته ولاړشه ! هغه وروسته شو بيا يې ورته حکم وکړ چې مخکې شه هغه مخکې شو بيا يې وفرمايل زما دې په خپل عزت او په خپل جلال قسم وي چې له تا مې غوره شی ندی پيدا کړی ستا له وجې به موږ ورکړه کوو ستا له وجې به موږ سلبول کوو اوستا له وجې به موږ مواخذه کوو .

وهب بن منبه فرمايې چې ماته معلومه شويده چې الله تعالی په خپلو انبياءو دا نازل کړی چې په شيطان يو شی هم دومره شاق ندی لکه يوعاقل مومن ؛ حال داچې هغه سل جاهلان زغمي نو دځان پسې يې راروان کړي وي پر اوږو يې سپور وي او چې پرکوم لور يې روانول غواړي روانوي يې ؛ دعقلمند مومن سره دشيطان مقابله ډېره سخته وي ؛ ترېنه دخپل مطلب يو شی هم نه شي ترلاسه کولی .

د وهب رحمه الله تعالی وينا ده چې دشيطان لپاره دعاقل مومن سره دمقابلې په پرتله دخپل ځای نه دغر لرې کول اوتيگه تيگه وړل اسان دي ځکه چې مومن دعقل او بصيرت مالک وي نو پر شيطان دغر نه زيات دروند او د وسپنې نه زيات سخت وي ؛ شيطان هغه په ډول ډول حيلو دخپل مقام او مرتبې نه خورول او اړول غواړي خو نه يې شي اړولای نوسره له ډېر تأسف دا اعتراف وکړي چې په ده مې وس ونه رسېدو ؛ بيا هغه جاهل طرف ته متوجې شي ؛ په خپلو لومو کې يې رانېکېل کړي ؛ په اوږو يې سپور شي ؛ درسوايې داسې کړي ته يې وغورځوي چې له آخرت نه وړاندې يې په دنيا کې برباد کړي ؛ داسې گناهونه وکړي چې له امله يې په دُرو ووهل شي ، په تيگو وويشتل شي ، سر يې کل اومخ يې تور شي ، لاسونه اوپښې يې پرې او د دار په تښتې راوژړول شي . دوه کسان په يو ډول نېک عمل کې په ښکاره بېخي برابر

ښکاري خو چې يو دبل په پرتله زيات هوښيار وي نو ددرجاتو په اعتبار ددواړو په عملونو کې دمشرق او مغرب بلکې له دې هم زيات تفاوت وي .

وهب فرمايې چې حضرت لقمان خپل ځوی ته نصيحت کولو چې ای ځويه ! دالله تعالی په باره کې هوښيار اوسه ځکه چې دالله تعالی په باره کې دترتولو نه دزياتو هوښيارانو اعمال هم تر ټولو زيات بهتر وي ؛ شيطان دعقلمندانو نه تختي اوپکې دا توان نه وي چې دعقلمندانو مقابله وکړي .

مطرف رحمه الله تعالی فرمايې چې مومن بنده ته دايمان نه پس ترټولو غوره ورکړل شوی شی عقل دی .

حضرت معاويه بن قرة فرمايې: ډېرخلک حج کوي ، عمره کوي ، جهاد کوي ، لمونځ کوي روژه نيسي خو ټول په اجر او ثواب کې برابر ندي ، دقيامت په ورځ به خلکو ته ددوی دعقلونو په تناسب اجر ونه ورکول کېږي .

ابو زکريا رحمه الله تعالی فرمايې چې په جنت کې به هر څوک

دخپل عقل په مقدار د نعمتونو نه خوندونه اخلي.

څوک چې نورو ته په سپک نظر نه گوري؛ د مشرانو احترام کوي، له ځان نه کمزوري او کشران خلک حقیر نه گڼي، په خپلو خبرو کې دلویۍ نه ځان ساتي، په ټولنیز ژوند کې د ټولو ادابو لحاظ کوي، د الله او د مخلوق د حقوقو د ادا کولو کوښښ کوي او دخپل خالق سره یې رابطه قوي وي همدا عقلمند دی او داسې عقلمندان په دنيوي ژوند کې د هر ضرر نه په خونديتوب سره ژوند تېروي.

خپل ځوی ته یې فرمایيل: دانسان شرف اوسرداري په حسن عقل بنا ده؛ دچا د عقل لوړ والی دهغه په ټولو گناهونو پرده را اچوي او د ټولو بدیو اصلاح یې کوي او د مولی رضا به یې په نصیب شي.

محمد بن اسحاق فرمایي چې حضرت لقمان خپل ځوی ته وویل: ځویه چې دې له چاسره دې ورور ولي کول غوښتل نو د امتحان په توگه هغه غصه کړه که د غصې په وخت کې هغه له اعتدال نه ونه وتلو نو ورور ولي ورسره وکړه گڼي ترې ځان لرې وساته!

یقیناً چې عقل د الله تعالی ډېر ستر نعمت دی او د عقل نه د کار اخستلو استعداد پیدا کېدل د الله تعالی لوی فضل دی؛ بختور دي دهغو زمانو مسلمانان چې الله تعالی هوبښیاران مشران مقتداگان او حاکمان ورکړي وي.

حقیقت دادی چې د حاکمانو او مقتداگانو هوبښیاری مسلمانانو ته په هرې زمانه کې ډېرې گټې رسولې دي او حماقت یې مسلمانان د ډېرو سترو تباهیو سره مخامخ کړيدي؛ الله تعالی دې په هر ځای کې مسلمانانو ته هوبښیار حاکمان په برخه کړي او دکم عقلو حاکمانو نه دې یې محفوظ کړي.

حضرت وهب بن منبه فرمایي چې حضرت لقمان خپل ځوی ته وویل: ځویه! دانسان عقل تر هغې نه شي کامل کېدای چې تر څوکې دا لس صفات نه وي راغلي.

- ۱ د کبر او غرور نه محفوظ کېدل ۲ نیکو کارونو ته کامل میلان.
- ۲ د نیاوي مال متاع یواځې د اړتیا په اندازه له ځان سره پرېښودل او نور مصرفول.
- ۳ تواضع له بدۍ نه ښه گڼل.
- ۴ دخلکو په وړاندې عاجزي په عزت او لوړوالي غوره گڼل.
- ۵ د پوهې دخبرو د حصول نه هیڅکله ستړی کېدل.
- ۶ دخپلې کومې اړتیا د پوره کولو په موخه د چانه غوښتنه په تحکمانه انداز نه کول.
- ۷ دچا لږه نیکی هم ډېره گڼل.
- ۸ پرچا کړی ډېر لوی احسان هم کوچنی گڼل.
- ۹ چې د لوړ همت ښه او په دنیا کې دنېک نامۍ سبب دی هغه دا چې ټول خلک له ځان نه ښه او ځان له ټولو خلکو کم گڼل؛ چې څوک درسره ښه وکړي خوشاله شي او په خپل ځان کې هم ددې غوره صفت دشتون خواهشمند کېدل؛ که څوک په بد حالت کې ووينې نو دا حقیقت دې رامخې ته شي چې انجام د الله تعالی په لاس کې دی؛ شاید دی نجات ومومي او څه هلاک شم کله چې دا صفات په انسان کې راشي نو پوه شه چې عقل یې مکمل شو.

دمکحول رحمه الله تعالی نه د حضرت لقمان دا قول مروی دی چې

■ ليکوال: محمود محمد الخزندار
■ ژباړه: احمد حمزه

په جهاد کې زموږ اخلاق

له تېري کونکو غچ اخيستل

شپږمه برخه

پورې خاص کړې چې کله جنايتکار له زړه نه پنبېمانه وي .

قرطبي رحمه الله هم دغه خبره ښايسته گڼلې او منلې يې ده ، البته بښنه يې په نا اصرار کونکي حمل کړې، هغه وايي: (که په جنايت او ظلم باندې مصر- ټينگ وي، بيا هغه څخه انتقام اخيستل غوره دي). امام قرطبي ددې آيت چې فرمايي: {وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ} او هغه کسان چې کله پرې تېري کېږي نو دهغه مقابله کوي). په تفسير کې دا هم راوړي: دغه انتقام اخيستل د هر تېري کونکي تيري او سرکشي ته عام دی چې هغه کافر وي که بل څوک؟ کله چې دوی باندې د ظالم ظلم وشي نو دوی يې ظلم ته غاړه نه ږدي. امام قرطبي رحمه الله چې ټول ويناوې راوړي بيا خپله تبصره داسې کوي: (په ټوله کې عفو (بښنه) مستحب کار دی، خو ځينې حالاتو کې دا کار سرچپه خيبري چې بيا عفو پرېښودل غوره او مندوب دي او دا هغه وخت چې کله د تيريگر نور تيري څخه منع کولو او يا د آزارولو فکر يې ترې قطع کولو ضرورت وليدل شي). او له نبي ﷺ هم دغسې راغلي چې پدې دلالت کوي). امام قرطبي هغه حديث دليل گرځولی چې عائشې رضي الله عنها پکې له زينب رضي الله عنها سره مقابله کړې وه.

ددې آيت: {وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ} * وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا .. او هغه کسان چې کله پرې

زموږ مبارک دين چې د کوم اعتدال او توازن ساتلو په صفت ځانگړی دی، واقعاً چې په ځينو مواردو کې مومن سړی متواضع او ښوونکی گرځوي، عفو کوي او په بدو سترگې پټوي او که غوسه هم وي بخشش کوي او په ځينو ځايونو کې هغه ډېر غيږتي او په مروءت (سړيتوب) کلک وي، خپل حق غوښتونکی، ظالم څخه غچ اخيستونکی، له ناوړه چلند کونکي سره ښه مقابله کونکی وي نو غه ډول انتقام اخيستل به کله پکار وي؟

ابن العربي ددې پوښتنې په ځواب کې وضاحت ورکوي، وايي: چې سرکشه په ښکاره جنايت کوي ولس ورڅخه بد وړي، وور او زور ازاروي، نو هغه څخه انتقام ډېره غوره دی، او د بښنې په اړه وخت او غوښتنه پدې ډول بيانوي؛ وايي: چې کله سړی ناپامی سره وښويږي او يا له داسې چا څخه غلطې پېښه شي چې په غلطۍ اعتراف کوي، بخشش وغواړي، نو دلته درگذر (بښنه) کول غوره دي.

او دغه معنا طبري په خپلو احکامو کې تائيد کړې او ابن العربي ورسره همغږی دی چې د انتقام اخيستلو ښه والی د ابراهيم نخعي رحمه الله لدې وينا څخه ډېر ښه معلومېږي چې هغه يې د سلفو په اړه وايي: (کانوا يکړهون أن يذلوا أنفسهم فتجترأ عليهم الفساق) دوی به دا بده گڼله چې خپلو ځانونو ته ذلت وزغمي، نو په دوی به فاسقان جرأتمند شي. او عفو يې هغه وخت

تېرى كېږي نو دهغه مقابله كوي او د بدې بدله همغسې بدي وي) په تفسير كې راځي: (يعنې دوى له هغو كسانو چا چې پرې تېرى كړى وي غچ اخلي او د جنايتكار ظلم ته غاړه نه ږدي). ابو السعود وايي: دا د دوى لپاره له ټولو فضيلتونو سربېره د زړورتيا صفت بيان دى چې دا د عفوي له صفت سره ټكر نه لري، ځكه هر يو په خپل ځاى د ستاينې وړ دى. { وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا .. } او د بدې بدله همغسې بدي ده) يعنې د جنايت په بدله كې چې چا ظلم كړى وي هغومره انتقام بايد واخيستل شي، بغير لدې چې د بدلې اخيستلو پر مهال زياتى وكړي. امام الفخر وايي چې دا آيت له (پورتني آيت) سره گډ راوړل پدې دلالت كوي چې دغه انتقام گيري لازمه ده چې بالمثل وي، له كوم زياتي پرته وي او دا يې ځكه په بدې ونوموله چې دا د هغه چا لپاره بدي ده چې په هغه واقع كېږي.

كله چې امام مالك رحمه الله څخه چا د سعيد بن المسيب د وينا په اړه وپوښتل چې وايي: (لا أَحِلُّ أَحَدًا) (زه چاته جواز نه وركوم) هغه دا خبره داسې توجيه كړه: (د ظالم سړي څخه په ظلم كې تجاوز نه كول). بيا هغه وويل: (زه دا نه وينم چې هغه دې د بل چا د ظلم له وجې هغه ته تېرى جائز كړي). ابن العربي د امام مالك رحمه الله فتوى پر خپلې وينا داسې علت وگرځوله: (كه چېرته ظالم وي، نو سمه چاره يې داده چې هغه تېرى ته پرېښودل شي، ترڅو ظالمان نور مغروره نه شي او ناوړه چارو ته نوره پراختيا ورنه كړي).

صاوي رحمه الله د جلالين په حاشيه باندې هم دغه خبره تائيد كړې، هغه وايي: (له بنو اخلاقو يو دادى چې سختي وشي بيا د غچ اخيستلو وروسته نرمي وشي خو په حلم كې شرط داده چې سړيتوب ته پكې زيان ونه رسي). اما كله چې د دين شعائرو ته سپكاوى وي نو بيا د حلم په ځاى غوسه كول واجب دي، په همدې خبره د

امام شافعي رحمه الله قول دى: (مَنْ اسْتَغْضِبَ فَلَمْ يَغْضَبْ فَهُوَ حَمَارٌ). څوك چې وپاورل شو او هغه غوسه نه شو نو هغه خر دى او شاعر وايي: د ځوان غوسه په ناسم ځاى كې ناپوهي ده.

ددغه آيت چې الله تعالى فرمايي: { لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ... } ژباړه: الله دا نه خوښوي چې انسان په ښكاره بده وينا وكړي، مگر دا چې پر يو چا ظلم شوى وي). په تفسير كې چې څوك يې داسې تلاوت كوي: { إِلَّا مَنْ ظَلَمَ } امام قرطبي رحمه الله د ابي اسحاق الزجاج قول راوړي: (يجوز أن يكن المعنى: إِلَّا مَنْ ظَلَمَ، فقال سوءاً فإنه ينبغي أن تأخذوا على يديه) دا هم روا ده چې معنا يې داسې شي: هغه څوك چې ظلم وكړي او بد ووايي نو په كار ده چې تاسې هغه منع كړئ) قرطبي رحمه الله خپله تبصره داسې بيانوي: ما وويل چې پدې كې د پيغمبر صلى الله عليه وسلم ډېر حديثونه دلالت كوي چې ځينې پدې ډول دي: «خذوا على أيدي سفهائكم» د خپلو كمعقلانو لاسونه ونيسئ. او دا وينا يې ده چې فرمايي: «انصر- أذاك ظالماً أو مظلوماً» دخپل ظالم او مظلوم ورور مرسته وكړه، هغوى (صحابه و) وويل چې موږ به د مظلوم مرسته وكړو، د ظالم مرسته به څنگه كوو؟ هغه صلى الله عليه وسلم وفرمايل: هغه له ظلم څخه منعه كړه!

په يوه اوږده حديث كې راځي چې د پيغمبر صلى الله عليه وسلم مېرمنو خپله نماينده زينب رضي الله عنها وټاكله چې د حضرت عائشې سره يو ډول مساوات غوښتنه وكړي، هغه وخت چې دوى د هغه صلى الله عليه وسلم په زړه كې له عائشې رضي الله عنها لپاره منزلت احساسوي چې هغه د نورو مېرمنو لپاره نه شته او دوى گوري چې كله پيغمبر د عائشې رضي الله عنها په كور كې وي، هلته د خلكو تحفي هم ډېرې راځي، نو زينب رضي الله عنها په عائشې رضي الله عنها باندې خبره

ور اوږده کړه او حضرت عائشې پېغمبر صلی الله علیه وسلم ته کتل، هغه وایي: (حتی عرفْتُ أن رسول الله - صلی الله علیه وسلم - لا یکره أن أنتصر ..) تردې چې زه پوهه شوم چې رسول الله صلی الله علیه وسلم نه خفه کیږي چې زه انتقام واخلم او په بل روایت کې راځي: تردې چې پېغمبر علیه السلام وفرمایيل چې: «دونك فانتصري» خپله دفاع وکړه، نو ما ورباندې مخ ورواره تردې چې ما هغه کتله په خوله کې یې لارې وچې شوې، ماته یې هیڅ خبره راغوخه نه کړه نو ما نبی علیه السلام ولید چې دهغه مخ نرم شو.

خو انتقام اخیستونکي ته دا نه ده روا چې د خپل مسلمان ورور سره له هغه څه نه زیات تېري وکړي چې له ده سره یې کړی او دا یې هم حق نه جوړېږي چې د هغه حق ته په کمه سترګه وگوري. د مسلم په روایت کې د پورتنی حدیث سره د حضرت عائشې رضي الله عنها وينا راوړې چې هغه یې له خپلې بڼې سره د وفاداري له وجې وایي، که څه هغې ورسره د پېغمبر صلی الله علیه وسلم په مخکې شخړه وکړه، هغه وایي: (.. ولم أر امرأة قط خيراً في الدين من زينب؛ وأتقى لله وأصدق حديثاً، وأوصل للرحم، وأعظم صدقة، وأشد ابتذالاً لنفسها في العمل الذي تصدق به وتقرب به إلى الله تعالى، ما عدا سورة من حدة كانت فيها، تسرع منها الفیئة). ما دهغې په څېر ښځه چې په دین کې له زینب رضي الله عنها څخه غوره وي، هیڅکله نه ده لیدلې، هغه الله تعالی څخه وېرېدونکې او رښتیاګوه ده، خپلوي پالونکې، ډېره صدقه ورکوونکې، او په ثوابي کار کې خپل ځان لپاره زیاته خواري کښه چې په هغې الله تعالی ته ځان نژدې کاندې، ماسیوا له دې چې جذباتي تېره والی پکې دی، ډېر ژر توبه باسي او په غلطۍ اعتراف کوونکې ده). همدا پېغمبري ادب دی، سره لدې چې اول هغې شخړه

شروع کړې وه، خو بیا یې هم له حد څخه تجاوز ونه کړ او د هغې څخه په عذر بیانولو سترګې پټې نه کړې؛ نو پکار ده چې موږ د خپل ورور چې موږ ته یې څه ناڅه خیر را رسي، له هغه مغرور ظالم او کبرجن کافر څخه دانتقام په اخیستلو کې فرق وکړو او کله که دې خپل ورور چې بد یې درسره کړي وي، د انتقام په وخت کې د شرارت زیاتېدو توقع کېدله او نور جنجال جوړېده او خبرې پرسوب کاوه، نو ته وگوره؛ په شیطان دروازي بندې کړه او مصالح او مفاسد وسنجوه!

د سنن ابی داود کې یو حدیث په همدې معنا سره راغلی، یو سړي د نبی علیه السلام په مخکې په ابوبکر رضي الله عنه رابړګ شو، او هغه یې ازار کړ، کله چې دریم وار یې هم په تنګ کړ، ابوبکر رضي الله عنه خبره ورغوځه کړه، پدې وخت کې چې ابوبکر رض خپل ځان ګاټه، نبی ﷺ ودرېد، نو ابوبکر رضي الله عنه وویل: ایا په ما کې دې څه پیدا کړل اې دا لله رسوله؟ نو هغه رضي الله عنه وفرمایل: «نزل ملك من السماء یكذب بما قال لك، فلما انتصرت وقع الشیطان، فلم أكن لأجلس إذ وقع الشیطان» له اسمان څخه ملکه راکوزه شوه، هغه چې تاته څه ویل، هغه یې تکذیبول، بیا چې تا مقابله وکړه، شیطان راوغورځېده، نو چې شیطان واقع شي، بیا زه ددې نه وم چې کښم. خطابي ددې حدیث په شرحه کې وایي: یقیناً شیطان هغه وخت په منع کې راوغورځېده چې ابوبکر رضي الله عنه خپله بدله اخیستله ځکه دده دغه مقابله هغه بل ملګری پاراوه، خاصکر هلته چې په د بدۍ بیا تکرار سره دهغه شرارت نور هم زیات شو، نو دا بیا د خولې اچولو نورجنجال ته لاره هواروله.

کله زورول شوی شخص خپل فریاد د نوح علیه السلام په څېر کوي، کله چې هغه له خپل قوم څخه عاجز شو: {فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ} [القمر: ۱۰]

بيا هغه خپل رب ته غږ وکړ چې زه مغلوب شوم، اوس ته له دوی غچ واخله. خو په انتقام اخیستلو قادر سړی چې په شرعي قیودو او شرطونو سره وي، بیا دهغه لپاره د ذلت او ظالمانو ته د غاړې کېښودلو عذر نشته.

هرچه د الله تعالی وینا ده: {وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ} [الشوری: ۴۳] البته څوک چې له صبر څخه کار واخلي او بښنه وکړي نو دا ډېر د لوړې ارادې له چارو څخه ده. پدې اړه قرطبي رحمه الله وایي: چې دا د شخص په بښلو پورې اړه لري چې هغه په جنایت باندې ټینگ نه وي، هرڅوک چې په بغاوت او ظلم ټینگار کوي، هغه سره مقابله کول غوره دي.

د غوسې قابو کول ښایسته او مستحبه ده مگر کله چې ته پر ظالم برلاسی او توانمند یې، که د هغه په توبه او پښېمانتیا کې صداقت وي، یا هغه ښوېدلې وي، په ظلم کې زورواکی نه وي، بیا هغه دم عفو ډېر اولی ده، مگر د کمزوري عفو، د ناتوانه او اجباري عفو وي چې پدې کې هیڅ ارزښت نشته.

د وار اخیستنې دغه خصلت واقعاً مهم او ضروري دی، ترڅو امت ذلت قبول نه کړي نه له فاسق څخه چې پرې غوسې کوي او نه له کافر څخه چې امت حلال کړي ځکه هغه امت چې د ظلم په وړاندې چپ وي او جبر او زور ته ځان تسلیم کړي، بیا هغه د امر بالمعروف او نهی عن المنکر قدرت له لاسه ورکوي او د جهاد روح پکې مړ کېږي، نو آیا موږ هغه وخت چې کله انتقام اخیستل لازمي وي او هغه چې د انتقام اخیستنې پرته نه رټل کېږي، غچ اخیستونکي یو؟

ددې فصل لنډې او ارزښتناکې:

❖ چېرته چې بښنه کول مناسب نه وي انتقام اخیستل د عفوې د خصلت بشپړونه ده.

❖ انتقام اخیستل د علني سرکش او زورواکي څخه له عفوې غوره دی او له پښېمانه توبه گار څخه عفو کول غوره دي.

❖ په غچ اخیستلو کې شجاعت د قابل عفوې سړي په بښلو چې هغه توبه گار وي، کوم تضاد نه لري.

❖ د امام مالک رحمه الله فتوی له ظالم څخه په غچ اخیستنه ده هسې نه چې نور پکې مغرور او په ظلم جرأتمند شي.

❖ په غچ اخیستلو کې اراده باید د بالمثل انتقام وي نه دا چې د تېري کوونکي په ظلم یې واړوي.

❖ په حلم (برداشت) کې شرط دادی چې سړیتوب ته صدمه ونه رسي او که نه انتقام اولی دی.

❖ ددې آیت: {الْجَهْرَ بِالسُّوءِ...} (په ښکاره بدې کول) په تفسیر کې راځي چې: د کم عقل لاسونه باید وتړل شي او له ظلم څخه وگرځول شي.

❖ د عائشې او زینب رضي الله عنه ترمنځ د انتقام موقف نیول د یادولو ده.

❖ وار اخیستونکي ته د عدل او انصاف حد څخه تجاوز کول روا نه دي.

❖ مغلوب په خپل کار کې دعا کوي او قادر ذات د هغه انتقام اخلي، مگر د کمزوري سړي عفو کې کوم فضیلت نشته.

❖ قرطبي رحمه الله دغه آیت: {وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ} معنا: (چا چې صبر وکړ او بښنه یې وکړه) په نا اصرار کوونکي باندې حمل کوي.

❖ د غچ اخیستنې خصلت په امت کې د جهاد روح ژوندی کوي.

***

شیخ سعدي څوک و ؟

سعدي په ډیره مینه دمدرسي په لور روان و، په لاره کې یوه بدمرغه سړي دخوراک یو خوړ غولونکي شی ورکړ او دهغه څخه یې دواړه شيان واخيستل اوترې پټ شو، چې لوی شو سعدي به خپلو خپلوانوته دغه کیسه کوله او هغوی ته به یې ویل چې تاسې هم دخپل عمر قدر نه دی پیژندلی اوزما په خبر مو دخپل ژوند راحت او اسودگي دخوږشي په بدله خرڅ کړي.

یوځلی وړوکی سعدي له پلار سره داختر لمانځه ته ولاړ، په عیدگاه کې دخلکو ډیره اوښه گوڼه وه ځکه یې نوهغه ته پلار دانصیحت وکړ چې زما گوته به نه پرېږدي که نه نو په دغه ښه گوڼه کې به ورک شي، په لاره کې یوځای هغه دخپل پلارگوته پریښوده اوپه ساعت تیري باندې مشغول شو، له ساعت تیري وروسته یې چې پلار ترسترگونه شو نو له ویرې یې ژړل، په همدې کې یې پلارهم دده په پتللو پتللو ورته راورسیده، له غوږ نه یې ونیو اودیوڅو ټکانونو په ورکولو سره یې ورته وویل: بې عقله! ماتاته نه و ویلي چې زما گوته به کلکه نیسې، که زما گوته دې نه وای پري ایښې نو ولې به له دې بد حالت سره مخ کېدلې.

په لوی والی کې به هغه دغه کیسه خلکو ته اوروله او ورته ویل به یې: که چیرې ددنیا په ښه گوڼه کې ورکیدل نه غواړئ نو دیوه نیک انسان

تاسې به دشیخ سعدي نوم خامخا اورېدلی وي، اوپه کتابونو کې به مو دهغه کیسې هم لوستي وي، هغه ډیر نیک خویه، پرهیزگار اوپوه سړی و، نوموړی د فارسي ژبې ډیر لوی شاعر هم و.

هغه دژوند ډیره برخه یو اوبل ځای ته په سفراو گرځیداکې تیره کړه اویا یې "گلستان" او "بوستان" دوه داسې کتابونه ولیکل چې دقیامت ترورځې به یې نوم ژوندی وي. نوموړي په دغه کتابوکې ډیرې خوندورې خوندورې کېسې لیکلي، په هغه کې ډیر ښه ښه پندونه اونصیحتونه دي چې د عمل په کولوسره پرې ډیرې گټې انسان ته گټلای شي.

راځی چې دشیخ سعدي دژوند حالات دهغه څخه پخپله واورو چې هغه په خپلو کیسوکې په خپله هم بیان کړي دی.

دشیخ سعدي خپل نوم مشرف الدین و، هغه له نن نه اته سوه ۸۵۰ کاله پخوا دایران په شیراز ښار کې زیږیدلی دهغه پلار شیخ عبدالله شیرازي ستر عالم اونیکی زری سړی و، نوموړي دخپل گران زوی روزنه اوبالنه په ډیره ښه توگه ترسره کړه.

کله یې چې وړوکی سعدي دلومړي ځل لپاره په مدرسه کې شامل کړ نو هغه ته یې دسپینو زرو گوته اویوه ډیره ښکلې تخته ورکړه،

لمنه ونیسی، اوکه دلویانو لمن پریږدی نو دحیرانی اوخفګان په څپوکې به غوتې وهی، اوژاپی به !

شیخ سعدي دخپل وړکتوب یوه پینښه داسې بیانوي:

یوځل زه له خپل پلار سره دښې جومات ته لاړم ، ما اوپلارمې ټوله شپه عبادت کاوه، ځیني خلک زمونږ څلورو خواووته پراته و ، مامې پلارته وویل دغه خلک داسې پراته دی لکه مړه چې وي ، چې یوه هم نه لمونځ وکړ اونه دقران کریم تلاوت .

پلارمې راته وویل : که تاهم نه لمونځ کړای وی اونه تلاوت او ویده شوی وای نو دابه ډیره غوره وای دې ته چې دخلکو نیمګړتیاوې دې وپلټلې .

شیخ سعدي له سلوکالونه هم زیات عمرتیر کړ ، دخپل عمر ډیره برخه یې دعلم په زده کړه کې تیره کړه ، لومړی یې په شیراز کې زده کړه کوله او بیا بغداد ته ولاړ چې په هغه وخت کې یو ستر ښار اوداسلامي نړۍ مرکز و، هلته یې ترڅو کلونو پورې زده کړه وکړه ،اوبیا دنړۍ په لیدلو پسې ووت .

یوځل هغه په فلسطین کې ګرځیده چې عیسایانو ونیو اودیو خندق په کښلو کې یې له نوروخلکو سره په کارلګیاکړ ، یوه ورځ دی په همدې شاقه کا رلګیاو چې یودوست یې په لاره تیریده هغه چې سعدي په دې حال ولید نو ډیربرې خفه شو ، دیوڅو روپو په بدل کې یې هغه دعیسایانو له قیده راخلاص کړ او کورته یې راوست ، هلته یې دده ډیر خاطر اولحاذ کاوه یواځې دانه بلکې هغه ته یې خپله لور هم په نکاح ورکړه ، اوس نو سعدي دهمدې ځای شو او

همالته اوسیده خو دقسمت خبره ده چې دهغه ښځه ډیره جنگېره وه اوتل به یې له شیخ سعدي سره غال مغال و ،

یوه ورځ هغې شیخ سعدي ته پیغور ورکړ چې ته خو هغه یې چې زما پلار له عیسایانو نه په دومره پیسو واخیستې ، سعدي ورته وویل : هو په دې کې خو شک نه شته ستا پلار یوښه سوداګردی چې تردې په زیاتو پیسو یې بیرته په تا خرڅ کړم .

شیخ سعدي دخپل سیر وساحت په وخت کې دخلکو خدمت ته ډیره پاملرنه کوله اودایې یو ډیرلوی عبادت ګانه ، کله به یې کاروانونو اولار ورکیو خلکوته لازې ښودلې ، کله به یې داوبو زی "مشک" په اوږه و اوحاجیانو ته به یې اوبه ورکولې اوکله به یې دپیغمبرانو له قبرونو سره په عبادت اخته و ، په همداسې یوه ورځ دیوه پیغمبر له قبرسره په عبادت لګیاو چې د عربو یو بادشاه چې پرخلکو باندې په ظلم کې ډیر مشهور و ، راغی اوله ده نه یې وغوښتل چې ماته دعا وکړه چې نن راته له یوه دښمن نه زیاته ویره ده .

هغه ورته وویل : ورځه له خلکوسره ښه رویه اختیارکړه دادتالپاره ترټولو ښه دعاده ،ځکه که خلک له تا خوشحاله شي ستاحکومت به نورهم مضبوط شي ، په دې ډول به نوموړي خلکو ته ډیر ښه ښه نصیحتونه کول . وایي چې شیخ سعدي دیرش ۳۰ کاله په سفر اوسياحت کې تیرکړي .

دعمر په وروستیو کې بیرته شیرازته راوګرځیده اوهمالته په ۶۹۱هجري کې وفات شو .

نن هم دهغه له شان اوشوکت نه ډک مزار په شیراز کې شته چې سعدي یې بولي .

داسلم غزوات او سرلیا

یمن ته دعلی کرم الله وجهه په مشرۍ سریه استول:

❖ په تیرپسې
❖ ابو ظهیر

حضرت علي رضی الله عنه د درې سوه سپرو سره روان شو، او «قناة» په نوم ځای ته په رسیدو یې هلته پړاو واچاوه، اوبیا یې له هغه ځای څخه صحابه په څو ډلو کې وویشل او مختلفو ځایونو ته یې ولیږل، داسلامي لښکر سپاره ترټولو لومړی «مذحج» سیمې ته ننوتل اوزیات شمیر ماشومان، میرمنې، اوبښان او مالونه یې ونيول، رایې وستل ټول یې په یوځای کې جمع کړل، دهغه وروسته یې دیوې بلې ډلې سره جگړه وشوه حضرت علي رضی الله عنه هغوی هم ته داسلام بلنه ورکړه لیکن دقبلولو څخه یې هغوی انکاروکړ او په مسلمانانو یې دغشواو تیرو وړولو حمله وکړه چې پکې دهغوی شل کسان ووژل شول اوبیا هغوی منتشر شول حضرت علي رضی الله عنه دخه څنډ وروسته هغوی تعقیب کړل اودوهم واریې بیا ورته داسلام بلنه ورکړه، داخل هغوی داسلام دعوت قبول کړ او هم یې دخپل قوم له لوري داسلام بلنه قبوله کړه او وعده یې وکړه چې

رسول الله صلی الله علیه وسلم دحجة الوداع نه وړاندې دهجرت په لسم کال روژې میاشت کې په درې سوه کسانو باندې حضرت علي رضی الله امیر مقرر کړ، او دیمن په لوريې وواستول، دروايتونوله مخې رسول الله صلی الله علیه وسلم پخپل لاس مبارک دعلي رضی الله عنه په سر پگړۍ وتړله، چې درې ولونه وو، یوه شمله یې دیولاس پ اندازه مخکې ته زوړند کړه، او دیوې لويشتې برابرې شاته پریښوده ورته یې وفرمایل:

نیغ درومۍ! بل لورته پام مه گرځوۍ! او هلته په رسیدو جنگ مه شروع کوۍ! لومړی هغوی ته داسلام دعوت ورکړۍ! که هغوی اسلام قبول کړ نو ورباندې تعرض مکوۍ! په خدای سوگند! یوتن چې ستا په لاس باندې هدایت ومومي داد دنیا اوما فیها نه غوره دی.

موربه صدقات چې دالله تعالى حق دی اداء کړو .

دهغه وروسته حضرت علي رضي الله عنه غنيمت مال جمع کړ، او پنځمه (خمس) يې وويسته پاته څلوريې په غانمينو وويشلې، او پخپل ځای يې يوتن بل دلبکر امير مقرر کړ، او بيا په بيره دخپلو ملگرو څخه دمخه مکې مکر مې ته روان شو، زکه چې حضرت علي رضي الله عنه ته خبر رسيدلی و، چې رسول الله صلى الله عليه وسلم مکې ته د حجة الوداع لپاره راغلی دی نودی هم په حجة الوداع کې ورسره دگډون لپاره مکې ته روان شو

حجة الوداع:

دالله تعالى نصرت او مرسته راغلي وه، مکه فتح شوې وه، اوډلې ډلې خلک په اسلام کې داخلیدل، دکفراو شرک ريښې ويستل شوې وې، دلري لري څخه وفود اوقبايل راتلل دکفر وشرک نه توبه کار او په توحيد ورسالت يې درښتيني زړه څخه اقرار کاوه، دنبت منصبې فرايض اداء شوې وو، داسلامي احکامو تعليم عملاً او قولاً مکمل شوی وو، دهجرت په ۹ کال رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه واستاوه او کعبه يې دجاهليت دمراسمونه يومخ پاکه کړه.

اوس ددې وخت رارسيدلی و چې رسول الله صلى الله عليه وسلم پخپله دحج فريضه په عملي توگه اداء کړي، خو دتل لپاره امت ته د اداء کولو طريقه معلومه شي، چې حج په څه

شان سره کول پکار دي، او دحضرت ابراهيم عليه السلام او حضرت اسماعيل عليه السلام دحج کولو طريقه څه ډول وه؟ دحج په مناسکوکې داوال نه ترپايه توحيد او تفريد و، او دشرکيه کلماتو او دجاهليت له رسوماتو څخه بالکليه پاک او منزه و، په دې وجه رسول الله صلى الله عليه وسلم په تلبيه کې د«لا شريک لک» لفظ په خاص اهتمام سره وايه، څو دشرک ابهام پاته نه شي.

لنډه دا چې حضرت علي رضي الله عنه ديمن څخه مکې ته لاړ او د رسول الله صلى الله عليه وسلم سره دحج په مراسموکې شريک شو، کله چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دحج نه بيرته ستنيده په لاره کې دمدینې او مکې ترمنځ په «غدير خم» نوم ځای کې حضرت بريده اسلمي رضي الله عنها دحضرت علي رضي الله عنه څخه رسول الله صلى الله عليه وسلم ته شکايت وکړ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم هلته پورته شووينا يې وکړه او ويې فرمايل:

زه يوبشریم، ممکن نيردې زما دپروردگار لخوا يوقاصد زما دبللو لپاره راشي او زه دهغه بل قبول کړم.

اشاره يې دپته وه چې دوفات زمانه نيردې شوې ده بيا يې داهل بيتوفضایل بيان کړل او دهغوی سره يې دمحبت کولو تاکيد وکړ دحضرت علي رضي الله عنه په باب يې وفرمايل:

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَعَلَيْ مَوْلَاهُ»

ژ: دچا چې زه دوست یم، حضرت علي به هم دهغه دوست وي.

دخطبې وروسته حضرت عمررضی الله عنه حضرت علي ته مبارکې ورکړه او دحضرت بریده رض زړه هم صاف شو درسول الله صلی الله علیه وسلم ددې ارشادمقصد داو چې حضرت علي، دالله تعالی غوره اومقرب بنده دی، اوزما داهل بیتو سره محبت کول دایمان غوښتنه ده او دهغوی سره بغض وعداوت یا نفرت دایمان دغوښتنې خلاف دی

علماوو لیکلي: دحدیث مقصدحضرت علي رضی الله عنه سره دمحبت وجوب بیانول دي، دامامت اوخلافت پورې اړه نلري زکه دادنی عقل خاوند هم پوهیزي چې دمحبت اوخلافت ترمنځ دزمکې اواسمان توپیر دی په محبت اوخلافت کې تلازم نشته چې دیوچا سره دي محبت وي هغه دې بلافضل خلیفه هم شي، محبت داوладونو، والدینو، میرمنو اوټولو دوستانوترمنځ وي نوایا ټول دې خلفاء کړی شي؟ حضرت عباس، حضرت فاطمه، امام حسن، اوامام حسین رضی الله عنهم ټول

درسول الله صلی الله علیه وسلم محبوبان وو، نوکه محبت د خلافت دلیل کېده نوبیا خودقربت اوخپلوی له لحاظه ترټولو مقدمه حضرت فاطمه رضی الله عنها وه، بیا امام حسن، بیا امام حسین او په څلورمه درجه کې حضرت علي رضی الله عنهم راځي دشیعه گانو دمسلك له مخې هم څلورمه درجه دحضرت علي راځي که اهل سنت یې څلورم خلیفه مني نوبیا شکایت په څه؟

بیا د غدیرخم دخطبې نه دوه میاشتي وروسته رسول الله صلی الله علیه وسلم رحلت وکړه په سقیفه بني ساعده کې دخلافت په مسئله بحثونه وشول چې پکې هغوصحابه وو هم گډون لاره چې د غدیر خم په خطبه کې شریک وو، یوه هم داحدیث دعلي رضی الله عنه دامامت یا خلافت لپاره ددلیل په توگه وړاندې نکر اونه پخپله حضرت علي، حضرت عباس، او نه دبنی هاشموڅخه بل کوم تن دعلي رضی الله عنه دخلافت داستحقاق لپاره دا حدیث وړاندې کړی دی. نوربیا...

په ژوند کې د خوښۍ ارزښت

او د حصول اسباب يې

حسن زوی

وغورېږي ، تازه شي خو دامرغۍ ترې ژر بل ښاخ ته والوځي او ددې ښکلې مرغۍ پرځای تور کارغه راشي ، هغه ښاخ بېرته مړاوی او تازگي يې له منځه ولاړه شي.

پر انسانانو دالله تعالی ډېر زیات نعمتونه دي ؛ مسلمان چې د الله تعالی دې نعمتونو ته پام وکړي او دافکر وکړي چې د دې نعمتونو حصول زما له توان نه بېرون و، څه ددې اهل نه وم نو دډېرې خوښۍ احساس يې په نصیب شي او پدې نعمتونو دالله تعالی شکر وباسي نو په نعمت او خوښۍ دواړو کې ډېروالی راشي.

او چې کله دالله تعالی له امتحاناتو سره مخامخ شي ؛ خفگان غم او مصیبت پرې راشي نو صبر پرې وکړي چې له امله يې نه یواځې دا چې غم راکم شي بلکې په مصیبت کې هم خوښي محسوسوي او دالله تعالی له محبوبو بندگانو له جملې څخه وگرځي .

الله تعالی په آل عمران سورة کې فرمایي: ډېر له انبیاءو داسې وو چې دالله تعالی په لار کې به يې جهاد کاوه ددوی سره به ډېر

کله چې په ژوند کې له مختلفو اړخونو دغم اسباب مخې ته وي او په ښکاره خوښۍ نښې نه ښکاري نو د خوښۍ لفظ هم انسان ته نا اشنا برېښي چې دکرونا له امله رامنځته شویوتغیراتو او متزلزلو حالاتو ته په پام سره دنړۍ په ډېرو برخو کې دگڼو خلکو حالت همداسې دی خو دا هم باید له یاده ونه باسو چې ددې لفظ او له دې احساس پرته انساني ژوند نیمگړی دی او ددې مرض له بدو اغېزو وتل ناشوني دي.

خوښي دڅلوروتورونه جوړ یو داسې لفظ دی چې هر انسان يې په خپل ژوند کې تر بل هرشي زیات غوښتونکی وي بلکې دزیاترو انسانانو دژوند حاصل د خوښۍ دحصول هڅې وي ؛ همدا يې دخپل ژوند هدف گرځولی وي او داسې ښکاري لکه چې دهمدې لپاره پیدا شوی وي چې څرنگه په دنیا کې د خوښۍ ژوند تېر کړي.

خو خوښي دهغه ښکلې او شوخې مرغۍ په څېر ده چې پریوښاخ کېني هغه ښاخ

خداپرستان (اولياء) هم شريك وو نو نه دوى د هغو مصيبتونو له وجې چې دوى ته دالله تعالى په لار كې رسېدل همت بايلود، نه كمزوري شول نه يې سرونه ټيټ كړل او الله تعالى دصبر كونكو سره مينه كوي.

بس دموئن ژوند هم دهمدې شكر او صبر په منځ كې وي.

او هرچې نامسلمان وي نود شكر او صبر د احساس نه دې برخيتوب له امله دنعمتونو نه، هغسې خوند او خوښي نه شي اخستى خومره چې پكار وي؛ همدا راز د كوچني مصيبت پر مهال هم ډېر غمجن كېږي؛ ژرد رواني مرضونو سره مخامخ كېږي او ترې دځان خلاصولو يواځنې لار ځان وژنه بولي نوځكه دځان وژنې رجحان په دوى او ددوى په پل تلونكوتش په نامه مسلمانانو كې په ډېرې چټكۍ خپرېږي.

همدا صبر دى چې په يو مسلمان كې دغم پرمهال هم دخوښۍ احساس پيدا كوي يانې دهرڅه په باره كې دښه انجام تمه لري او دهرڅه ښه اړخونو ته گوري او بد اړخونه يې له پامه غورځوي.

حاصل داچې دخوښۍ په حصول كې هم دانسان دعمل لوى لاس دى نوځكه خوښۍ ته هم په اوس نړۍ كې ديو فن په نظر كتل كېږي او د زدكړې او ښودنې مستقل اهتمام يې كېږي؛ او يقيناً ددې وړ ده چې د زدكړې اهتمام يې

وشي خو زموږ په ټولنې كې دا يو ستر كمى دى چې موږ كې دعمومي لارښوونو پرته په ځانگړي ډول د خوښۍ د حصول د زدكړې لپاره څه اهتمام نه تر سترگو كېږي حال دا چې زموږ د شريعت لارښوونې پدې اړه دومره مثبتې دي چې پرې عمل وشي نو د خوښۍ دنه شتون ټول شكايتمونه له منځه تلای شي.

پوهان وايي چې دخوښۍ ډېر تړاو دانسان د زغم د قوت سره دى؛ دچا دصبر او دزغم قوت چې خومره ځواكمن وي هغه به په خپل ژوند كې هغومره زيات خوښ او كامياب وي؛ كه له خپل قسمت نه شاكي نه وي؛ د مصيبت، غم، درد، تاوان پرمهال صابر وي؛ دچا له لورې دنا مناسب سلوك رامخې ته كېدو پرمهال دې ژر عكس العمل نه ښكاره كولو؛ د درای سره دې چا اختلاف ښكاره كړ خو په خلاصه سينه دې قبول كړ نو پوه شه چې دخوښۍ فن دې زده كړلو.

كه په راحت او زحمت كې له الله تعالى نه غافل نه شوې؛ په غم او خوښۍ دواړو كې دې دالله نوم له خولې راوتلو او دانسانانو په خوښيو كې دې خپله خوښي ليدله نوپوه شه چې خوش قسمته يې او حقيقي او دوامداره خوښي دې په نصيب شويده؛ په موقتو شيانو كې كه څوك خوښي لټوي دوخت په تېرېدو به يې خوښي هم له منځه ولاړه شي.

د حادثاتو او واقعاتو پر مهال بې صبره او دچا په کوچني ناخوښه سلوک او خبره غصه ښکاره کونکې او يا دچا په راغورځولو او وروسته کولو کې خپل ځان وړاندې کونکې شخص په خپل ژوند کې خوښي نه شي ترلاسه کولی.

ارواپوهان وايي: د پرېشاني، غم، روح او زړه دناراحتۍ تر ټولو عمده سبب په هغه څه نه رضایت دی څه چې تاسره دي.

په داسې وخت کې دترمذي شريف هغه حديث هېرول ندي پکار چې (وارض بما عندك تكن اغنى الناس) يانې څه چې درسره دي پرې راضي اوسه نو ترټولو له غني خلکو به وگرځي .

څه چې ته ترلاسه کول غواړې او هغه نه ترلاسه کېږي دا نه حصول يې د ژوند معمول گڼه، پرې مه خفه کېږه، حسرت پرې مه کوه! ځکه چې همداحسرت بيا د رواني او جسماني مريضۍ سبب کېږي.

دا يقيني ده چې دژوند اسبابو کې پخپله خوشالي نشته خوشحالي پکې هغه وخت راځي چې پکې الله تعالى خوښي او برکت واچوي نو ډېر داسې وي چې دژوند ټول اسباب يې برابر وي خو خوښ نه وي او ډېر داسې وي چې دژوند له اسبابو بې برخې وي خو په خپل ژوند کې ډېرخوښ وي.

دخوښۍ دحصول ځني اسباب هم شته چې په ترلاسه کولو يې خوښي ترلاسه کېدی شي؛

دا داسې اسباب دي چې دشرعي لارښوونو نه اخستل شويدي او ارواپوهانو ذکر کړيدي.

۱- مثبت فکر: په منفي خبرو کې هم مثبت اړخ راويستل خپل عادت جوړ کړه او هره ورځ دالله تعالى په درې نعمتونو کې داسې درې اړخونه تلاش کړه چې له تا پټ وي که دې تر ۴۰ ورځوهمداسې وکړل دمثبت فکرڅښتن به شي او حقيقي خوښي به دې په برېښه شي.

۲- کوچنيو برياليتوبونو ته اهميت ورکول: په دنيوي ژوند کې خپله خوښي دکومې لويې کاميابۍ او لويې فتحې پورې مه تړه؛ شايدلويه کاميابي او لويه فتحه دې هيڅکله په برخه نه شي نوتل به له خوښيو بې برخې شي. کوچني برياليتوبونه هم ستر گڼه ترڅودې همېشني خوښي په نصيب شي .

۳ په اموروکې توازن په ژوند کې ډېر کار پکار دی خوبايد دا له ياده ونه باسې چې دبدن، کورودانې، بچو، نورواقاربو اودوستانو هم پرتا حق دی نو کارهم کوه خوبايد سپورت او تفريح هم وکړې او اقاربو او دوستانو ته هم وخت ورکړې نوله حقيقي خوښيو به برخمن شي .

۴ تخليقي او تعميري فکر که په سمو او ناسمو ټولو شيانو کې دې دټولنې تقليد ونکړېلکې په ټولنې کې دفعال رول لوبولو لپاره دې منفي شيان ترک اومثبت دې راواخستل او ورته د رواج ورکولو لپاره دې ښې

لاري ايجاد كړې نو پوه شه چې تا حقيقي
خوښي ترلاسه كړه .

۵ خپلې كمۍ قبولې كړه

كه ستا عيوب او نقائص چا درپه گوته
كړل يا ورباندې پخپله پوه شوې نو ويې منه !
كه دې ومنلې ته كامياب يې او ريښتيني خوښي
به دې په برخه شي ځكه چې انسان يواځې هغه
مهال دخپلو عیبونو اوبدوخيونو نه ځان
خلاصولی شي چې كله يې ومني.

۶ دخپلې خوښې كار انتخاب

ته مختلف كارونه او خدمتونه كولي شي
خو ځني ستا په طبيعت برابر اوځني درباندي
بوج دي نو ته هغه دځان لپاره انتخاب كړه چې
په طبيعت دې برابر وي ؛ خپل استعدادونه او
ارزښتناك وخت په هغه څه كې مه صرف كوه
چې دې په طبيعت برابر نه وي .

۷ دماضي منفي خبرې هېرول

دماضي ترڅه زړه ته مه نيسه اوځان پرې
بې گټې مه خفه كوه ؛ هغه څه چې ته يې نه شي
بدلولای هېر يې كړه ؛ ستا حال زمانه ستا په
اختيار كې ده په گناه او بې گټې كارونو كې يې
مه ضايع كوه ؛ گټه ترې پورته كړه او دمستقبل
په اړه په الله تعالى توكل وكړه.

۸ خود اعتمادي

ځان بې كاره او بې گټې شی مه گڼه بلكې
ددې فكر سره ژوند وكړه چې راته الله تعالى
ډېر داسې استعدادونه راكړيدي چې په ډېرو

نورو كې نشته ؛ پدې فكر به په تاكې خود
اعتمادي راشي او دكمترۍ احساس نه به په
امن كې شي .

۹ دنورو سره خپل ژوند مه مقايسه كوه

هغه خلك چې ستا په پرتله يې په ښكاره
ژوند ښه ښكاري خپل ژوند ورسره مه مقايسه
كوه چې پدې سره ته له حقيقي خوښيو بې
برخې كېږي ؛ ډېر داسې خلك چې په ښكاره يې
ژوند ښه ښكاري شايد په خپل ژوند كې ډېر
ستومانه وي او ډېر داسې خلك چې په ښكاره
بدحاله ښكاري شايد ژوند يې ډېر له اطمینان نه
ډك وي .

۱۰ دخپلو ښوصفاتو استحضار

كله به ته له دې امله هم له خوښۍ بې
برخې كېږې چې په خپل ځان كې به درته بدئ
ډېرې ښكاري ؛ خپلو خاميو بديو اوعیبونو ته
متوجې كېدل او دلرې كولو هڅه يې كول ښه
خبره ده خو بايد دا توجه زموږ په ټولو ښوصفاتو
پرده را خپره نكړي چې له امله يې سخت مغموم
شو بلكې خپلې ښه صفات اوښه خويونه هم
رايادول پكار دي ترڅو پرې دحقيقي خوښۍ
احساس وكړو.

موږ ټول پوهېږو چې دننيا ژوند عارضي او
مختصر دی نو پدې مختصر ژوند كې د دائمي
ژوند لپاره كار ضروري ؛ نيك او غوره كارونه
پكار دي ترڅو دنيا نه په اطمینان سره رخصت
اوحقيقي او دائمي خوښي مو په نصيب شي.

جنگي جنايتونه (جون)

۸۰ کلن مؤذن شهيد کړی، دنوموړي د شهادت په غبرگون کې خلکو لاریون وکړ، خو پر مظاهره کونکو هم عسکرو ډزې وکړې چې له امله یې د روزالدین په نوم یو ملکي وگړی شهيد او اته تنه ټپيان شوي دي.

د جون په ۹مه د کندهار ولایت د ارغستان ولسوالۍ د امین قلعه په سیمه کې حکومتي عسکرو یوې ديني مدرسې ته اور اچولی او یو ماشوم یې شهيد کړی دی.

د جون په ۱۰مه د بادغیس ولایت د مرغاب ولسوالۍ په دې خوجه سیمه کې د داخلي عسکرو دهاوان په ډزو کې څلور تنه ملکي وگړي ټپيان او یو تن شهيد شوی دی.

د جون په ۱۱مه د نیمروز ولایت د لارام ولسوالۍ د دهمزنگ پر سیمه حکومتي ځواکونو دهاوانونه ویشتي چې له امله یې یو تن شهيد او بل ژوبل شوی دی.

د جون په ۱۲مه حکومتي ځواکونو د غزني ولایت په نظرخان سیمه کې د کوچیانو په کپرديو دهاوانونه ویشتي، ددې دهاوانونو له امله دوه ماشومان شهيدان او دوه تنه ملکي وگړي ټپيان شوي دي.

د جون په ۱۲مه د میدان وردگ ولایت په سالارو سیمه کې داخلي عسکرو پر عامو خلکو ډزې کړې چې له امله یې د اقبال په نوم یو دوکاندار شهيد شوی دی.

د جون په ۱۲مه د خوست ولایت په موسی خیل ولسوالۍ کې د داخلي عسکرو دهاوان په ډزو کې دوی میرمنې او یو ماشوم ژوبل شوي دي.

د ۲۰۲۰ز، کال د جون دمیاشتي په ۴مه نیټه د غزني ولایت مرکز اړوند سمند کلي باندې داخلي عسکرو دهاوانونه ویشتي، یوه ښځه پکې شهیده شوې او دوی میرمنې ټپيانې شوې دي.

د جون په ۴مه د فاریاب ولایت د جمعه بازار ولسوالۍ په ینگې قلعه سیمه کې داخلي عسکرو د خلکو پر کورونو د هاوان پیر کړی، د هاوان مرمۍ پر یو کور لگېدلې او یو سړی پکې شهيد شوی دی.

د جون په ۶مه د دایکندي ولایت د گیزاب ولسوالۍ د قزلباش په سیمه کې داخلي عسکرو دکلي ملا امام (مولوي شاه محمدصاحب) او یو بل دکاندار شهيدان کړي دي.

د جون په ۷مه د فراه ولایت د مرکز اړوند خورمالق سیمه کې حکومتي عسکرو د عملیاتو په مهال د خلکو له کورونو قیمتي توکي وړي او دوه تنه کروندگر (عبدالرحیم او عبدالرازق) یې شهيدان کړي دي.

د جون په ۷مه د پروان ولایت د شینوارو ولسوالۍ په شترشهر سیمه کې داخلي عسکرو یو دوکاندار شهيد کړی او دوه تنه ملکي وگړي یې ټپيان کړي دي.

د جون په ۷مه د دهلمند ولایت د سنگین ولسوالۍ د چرخکیانو دمانده په سیمه کې داخلي عسکرو پر خلکو ډزې کړې چې له امله یې یو تن شهيد او بل تن ژوبل شوی دی.

د جون په ۸مه د کابل ولایت په موسهي ولسوالۍ کې داخلي عسکرو د محمدگل اکا په نوم یو

د جون په ۱۳مه د میدان وردگ ولایت د نرخ ولسوالۍ په شهاب الدین کلي کې د داخلي عسکرو دهاوان په ډزو کې یو کور تخریب شوی او یوه میرمن پکې شهیده شوې ده.

د جون په ۱۳مه د میدان وردگ ولایت د سیدآباد ولسوالۍ په هفت اسيا سیمه کې داخلي عسکرو یو ملکي وگړی (حمید الله جان) چې په خپل موټر کې سپور و، له موټره کوز کړی او شهید کړی دی. همداراز دې عسکرو دجاوید په نوم یو بل تن هم چې له خپل ورور سره پر موټرسایکل سپور و او دکور په لور روان وو، شهید کړی او ورور یې سخت وهلی دی.

د جون په ۱۴مه دهلمند ولایت دسنگین ولسوالۍ دپانکې په سیمه کې د داخلي عسکرو په ډزو کې یو ماشوم شهید او بل ژوبل شوی دی.

د جون په ۱۴مه د کاپیسا ولایت د تګاب ولسوالۍ په محب خیلو سیمه کې د حکومتي ځواکونو له لوري توغول شوي توغندي د واده پر مراسمو لګېدلي چې له امله یې د ښځو او ماشومانو په ګډون نهه تنه ولسي وگړي ژوبل شوي دي.

د جون په ۱۴مه د فراه ولایت دفراه رود ولسوالۍ دميانجوي په سیمه کې دحکومتي ځواکونو دهاوان مرمۍ پر یوه مدرسه لګېدلې چې له امله یې دمولوي عبدالباري په نوم یو ملکي وگړی او دوه تنه تنکي حافظان شهیدان شوي او یو بل کس ژوبل شوی دی.

د جون په ۱۴مه د لوگر ولایت مرکز اړوند خضرۍ سیمه کې اړیکیانو د ولسيۍ خلکو د سپرلۍ موټر په نښه کړی او څوارلس تنه ملکي هیوادوال یې تپیان کړي دي.

د جون په ۱۵مه د غزني ولایت مرکز اړوند ارباب قلعه سیمه کې داخلي عسکرو یو ملکي وگړی شهید کړی دی.

د جون په ۱۵مه د غزني ولایت مرکز ته څېرمه اسفنده کلي باندې حکومتي ځواکونو هاوانونه اورولي، چې له امله یې یو ماشوم شهید شوی او خلکو ته مالي تاوانونه اوښتي دي.

د جون په ۱۵مه د هلمند ولایت دکرشک ولسوالۍ په مربوطاتو کې هرات ته پر غځېدلي سړک حکومتي عسکرو دمهاجر بازار په نوم یو سیمه ییز بازار په بلدوزرونو ویجاړ کړی، دسیمه ییزو خلکو په وینا حکومتي عسکرو په دې بازار کې دولسيۍ خلکو ۲۰۰دوکانونه، ۱۳کانټینرونه، ۸درملتونونه، او ۱ د تیلو پمپ ویجاړ کړي، قیمتي توکي یې ترې وړي او خلکو ته یې ملیونونه افغانۍ تاوان رسولي دي.

د جون په ۲۰مه د کاپیسا ولایت د تګاب ولسوالۍ په عمرخیلو سیمه کې دحکومتي ځواکونو په مېار کې دوه تنه ملکي وگړي شهیدان شوي او یو ماشوم زخمي شوی دی.

د جون په ۲۱مه د غور ولایت د الله یار ولسوالۍ د غار په سیمه کې دحکومتي ځواکونو په مېار کې دوه تنه زخمیان شوي، یو مسجد زیانمن شوی او خلکو ته مالي تاوانونه اوښتي دي.

د جون په ۲۱مه دهلمند ولایت دسنگین ولسوالۍ دپانکې په سیمه کې د داخلي عسکرو د توپچي په ډزو کې څلور تنه ملکي وگړي شهیدان او تپیان شوي دي.

د جون په ۲۳مه د کاپیسا ولایت د نجراب ولسوالۍ په تپه احمد بیګ کې داخلي عسکرو یو زخمي طالب شکنجه کړی، په غاړه کې یې پری ور اچولی او بیا یې زندۍ کړی دی.

د جون په ۲۳مه د غزني په قرباغ ولسوالۍ کې دحکومتي عسکرو دوه کلیوال (نعمت الله او عبدالکریم) له خپلو کورونو را ایستلي او په ټانکونو پسې یې په کښولوۍ کښولو شهیدان کړي دي.

د جون په ۲۳مه د کندز ولایت مرکز په چرخاب سیمه کې داخلي عسکرو یو ملکي وگړی شهید کړی او ګڼ نور یې ژوبل کړي دي.

د جون په ۲۴مه دهلمند دسنگین ولسوالۍ دچهارډې په سیمه کې د داخلي عسکرو د ډي سي توپ په ډزو کې دوې میرمنې شهیدانې شوې او درې ماشومان ژوبل شوي دي.

د جون په ۲۴مه د بلخ ولايت د خاص بلخ ولسوالۍ په وزير اباد سيمه کې حکومتي ځواکونو ولسي- کورونه همبار کړي، په دغه همبار کې څلور تنه ملکي هيوادوال شهيدان شوي او څلور تنه ټپيان شوي دي.

د جون په ۲۶مه د پکتیکا ولايت د خير کوټ ولسوالۍ په سه گانه کلي کې داخلي عسکرو د چاپې په مهال يو ملکي وگړی (حاجي عبدالباري) او ۱۳ کلن زوی يې شهيدان کړي دي.

د جون په ۲۶مه د خوست ولايت د دوه منده ولسوالۍ د ايتي په کلي کې د سپرې له کمپاين څخه په توغول شوو هاوانونو شپږ تنه ماشومان او بنځې شهيدان او ژوبل شوي دي.

د جون په ۲۶مه د پروان ولايت د بگرام ولسوالۍ په نیاز درې کلي کې داخلي عسکرو د کليوالو ۱۲ د غنمو درمندونه سوځولي دي.

د جون په ۲۶مه د کونړ ولايت د منوري ولسوالۍ په بچي کلي کې د صفرچهار قطعې عسکرو د چاپې په مهال درې تنه ولسي وگړي شهيدان کړي او يو کس يې ژوبل کړی دی.

د جون په ۲۶مه د بدخشان ولايت د خاش خانه ولسوالۍ په کزر کلي دحکومتي ځواکونو دتوپچي په ډزو کې د ملا امام (مولوي عبدالوکيل) کور تخریب شوی او يو ماشوم يې ژوبل شوی دی.

د جون په ۲۶مه د میدان وردگ ولايت مرکز اړوند فولادخاني سيمه کې داخلي عسکرو يو ملکي وگړی (ظفرخان) له خپله کوره رايستلی او شهيد کړی دی، همداراز په جندیخيلو کې يې يو بل ولسي- وگړی (سلطان محمد) شهيد کړی دی.

د جون په ۲۷مه د بادغيس ولايت د مرغاب ولسوالۍ دترکو په کلي کې دحکومتي ځواکونو په هوايې بريد کې يو کور همبار شوی، يو سړی پکې شهيد شوی او مالي زیان يې اړولی دی.

د جون په ۲۸مه د پکتیکا ولايت د يوسف خيلو ولسوالۍ په مشخيلو کلي کې د داخلي عسکرو په ډزو کې يو ماشوم شهيد او دوه تنه ژوبل شوي دي.

د جون په ۲۸مه د بادغيس ولايت د مرغاب ولسوالۍ په جوي گنج، اکازو او اسحاقزو کليو کې دحکومتي ځواکونو په همبار کې څلور تنه ملکي وگړي شهيدان او دوه تنه ټپيان شوي او دخلکو کورونو ته زیان اوښتی دی.

د جون په ۲۹مه د هلمند ولايت د سنگين ولسوالۍ د زاره بازار پر گنج\مېله ځای باندې د ميوند قول ارد د دوهمې لواء څخه د ډي سي توپ څو توغندي ويشتل شوي چې له امله يې درويشت تنه ولسي هيوادوال شهيدان او تر څلوېښت ډير ملکي وگړي ټپيان شوي دي، په ټپيانو او شهيدانو کې سپين ږيري، ځوانان او ماشومان شامل دي، دوی ټول دې سيمه ييز گنج ته دحيواناتو د پېر او پلور لپاره راغلي وو. حکومت له دې بريد څخه انکار وکړ، خو عيني شاهدانو ويل چې توغندي ددوهمې لېوا څخه راپير شول او په گنج کې ولگيدل، تر بريد دوې ورځې وروسته ملگرو ملتونو هم تائيد کړه چې د يادشوي بريد عاملين حکومتی ځواکونه دي.

د جون په ۲۹مه د لوگر ولايت مرکز اړوند گمبزي سيمه کې داخلي عسکرو پر ولسي- خلکو ډزې کړې چې له امله يې پنځه تنه ملکي هيوادوال شهيدان او ژوبل شوي دي.

د جون په ۳۰مه د حکومتی ځواکونو په يو هوايې بريد کې دبادغيس ولايت دمرغاب ولسوالۍ په مرکزي سيمه کې يوه بنځه او ماشوم زخمي او يو مسجد او کور زيانمن شوي دي.

د جون په ۳۰مه د بغلان ولايت د مرکزي بغلان ولسوالۍ په شپږم سړک سيمه کې دحکومتي ځواکونو په همبار کې دکلي مسجد زيانمن شوی او خلکو ته مالي زيانونه اوښتي دي.

مأخذونه: [بي بي سي راډيو،ازادي =،افغان اسلامي اژانس،پژواک =،ټول افغان ويبپاڼه ،لراوبر =، نڼ ټکی اسيا=اوبينوا=]

د مورچل وېبځي

فکر د بادشاه په شانته دنگ غواړمه رايې که

سميع الله ترون

فکر د بادشاه په شانته دنگ غواړمه رايې که
ژوند لکه د کلي د ملنک غواړمه رايې که

غواړم د همت په رسي ورسم شيرينې ته
ربه د فرهاد په خير کونک غواړمه رايې که

ماته د باغچې د پټ پټوني کيسې يادې که
نن درنه په لاسو کې اترنگ غواړمه رايې که

بيا د اصفهان او د ډيلي په تندي پشه ږدمه
بيا د ابدالي غوندي غورځنگ غواړمه رايې که

ستا د پاکې مينې ډيوه بله ده خو لري ده
زه يو دوه وزري د پتنک غواړمه رايې که

دا افغان ټاټوبي د اياز په شانته ښکلی که
سترکې د محمود په مينه رنگ غواړمه رايې که

زه مې ترې شعرونو ته خمار ورننېاسمه
ای د شاعرانو ساقي بنک غواړمه رايې که

خوار ترون ته لار د رياضت لږه وروښايه
پيره مريدي دا ستا تر څنگ غواړمه رايې که

ستا تر ښاره له دې ښاره

مشهود

اخير به په مات سر درومي ښاماره له دې ښاره
وتلې بس همدغه يوه لاره له دې ښاره

راغلي چي په زور او ځواک پياوړي تر دې وړاندي
شرلي ستا په خير مو څو څو واره له دې ښاره

په منډه منډه درومه چې سهار درباندي نه سي
سهار دي تلل ناشوني خپل تر ښاره له دې ښاره

موندلای حيات نه سي د فرديو هديره ده
مرگونه به سوغات يوسي اغياره له دې ښاره

سيالی ته د زمرو چې راتلي خود به ناکام درومي
هيڅ نسته درته بله يوه چاره له دې ښاره

تاريخ ته د نیکونو که دي يوځلي نظر کړې
سرتیې همیش تللي شرمساره له دې ښاره

دښتونه دي ، که غرونه که گړنگ دی هیت ناک دی
تاریخ د غیرتو زیږي خونخواره له دې ښاره

مشهوده اوس یې هم د توري شرنګ دی په غوږو کي
چې چا وړي زړګي دي ډک د ډاره له دې ښاره

غزل

د ازادۍ وړمې

سعد

نور به دې هېواده سره يوموتی وگري شي
بېرته به دي جوړ کړي ټول به ستاد بدن غري شي
زور د عقيدي دې دی افغانانو پکې وړې ده
شل کاله جگړه کې نشول ستري نه به ستري شي
نوره نړۍ نوره ده خو دا خاوره ځانگړې ده
دلته کې چې ښکېل شي ائتلافونه درې وري شي
چاچې هم په زور زموږ په خاوره قدم ايښی دی
خپل وي که پردي وي موږ ته ټول اوبو راوړي شي
دېر اغيار راغلي په روغ سر وتلي نه دي بيا
دلته يې راوړي ارمانونه هم نيمگري شي
نن د وخت فرعون پر ځېدلی نور به نه پاڅي
ټولي اژدهاوي او ماران به يې هم پري شي
ځي د سوي آه سيلۍ د تور تموکې پېسې
زر يې وړانوي چې ټينگې مراندې يې اومرې شي
دا د ازادۍ وړمې او دا د ولسوونو شور
نور به د سپين سترگو پرديپالو سترگي خري شي
بيا به سپين طالب پسې ها سپينه خپلواکي راځي
بيا به ټيټې سترگي لنډغر او دا لغري شي
دا د انقلاب شپېلۍ او بيا د سعد غزل پکې
وينښ به ضميرونه کړي احساس کې به پياوړي شي

صابر جان محصل

ماچې د مينې له بازار څخه ښکلا راوړې
مراوي ژوندون ته مي د هيلو نوي ساه راوړې
د خيال کوتري مي د وخت پر طبيبانو گرځي
زخمي زړگی ته يی د درد بله دوا راوړي
د زړگی لامي به مو شنی شی درحمت په باران
اسمان وريځ دی زموږ تر کلی يی برينښنا راوړی
د ساحرانو ښاماران به اوس تالترغه شي
ما د موسی نبي هغه زړه امساء راوړی
د نوح طوفان د نیل څپۍ د ابابیلو گوزار
بس ظالمانو ته مي دغه ښه جزا راوړی
فلکه نور مو ابـتلا کی د غـم مه ازمايه
تحفه کی موږ درته د خوار يتيم ژړا راوړی
ويده ضمير پري وينښومه د صابر قلم يم
په پټه خوله مي د بلال ښکلي صدا راوړی

د کابل لاسپوڅې اداره په دغه ډول جنايتونو کې خپله بقا وينې!!

MORCHAL

*Islamic, Jihady, Educational
and Cultural Monthly Journal*

